

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren. N:o 11.

Lördagen den 26 Februari

kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 och 19 i denna månad.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. friherre C. G. A. Tamm aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o) med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;

2:o) om antagande af ny tryckfrihetslag och dermed sammanhängande ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen;

3:o) med förslag till lag angående ändringar i 7 kap. samt vissa delar af 10 och 11 kap. strafflagen;

4:o) med förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt och till lag angående tillägg till och ändring i lagen för rikets ständers bank den 1 mars 1830;

5:o) med förslag till lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § handelsbalken samt lag angående bankaktiebolags, sedelutgifvande bankbolags och sparbanks konkurs.

De aflemnade propositionerna blefvo, jemlikt 58 § riksdagsordningen, bordlagda.

§ 3.

Herr Lilienberg erhöll på begäran ordet och yttrade: Med afseende å vigten och omfattningen af den under Riksdagens pröfning nu dragna frågan om väghållningsbesvärets utgörande på landet och då lagutskottet redan har mycket arbete sig förelagd och har att förvänta ännu mera, föreslår jag, att Riksdagen ville för behandlingen af den nu öfverlemnade kongl. propositionen i ämnet tillsätta ett särskildt utskott, bestående af 5 ledamöter och 3 suppleanter från hvar-

dera kammaren; och får jag meddela, att ett liknande förslag kommer att framställas i medkammaren.

Detta af herr Lilienberg väckta förslag blef på fleres begäran bordlagdt.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:
Statsutskottets utlåtanden n:is 13, 14 och 15;
Bankoutskottets memorial n:o 2; samt
Lagutskottets utlåtanden n:is 13 och 14.

§ 5.

Väcktes nya motioner af:

Herr *K. P. Arnoldson*, N:o 187, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om fördelning mellan rikets samtliga församlingar af ett års inkomst från ledig presterlig tjenst inom svensk-lutherska kyrkan; och

Herr *O. Erickson* i Bjersby, N:o 188, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående rätt för delegare i socken- eller distriktsmagasin af besluta om användande af deras fonder och magasinens upplösning.

§ 6.

Godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser, *dels* till Konungen:

N:o 6, angående villkoren för kronohemmanet Norrbackas upplåtande till styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet;

dels till fullmäktige i riksgäldskontoret;

N:o 7, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1886 års riksdag.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

Lagutskottets utlåtanden:

N:o 15, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 117 § i skiftesstadgan den 9 november 1866;

N:o 16, i anledning af väckta motioner om ändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet; och

N:o 17, i anledning af återremiss från Första Kammaren af utskottets utlåtande N:o 7, öfver väckt motion om ändrad sätt för offentliggörande af allmänna kungörelser och tillkännagifvanden;

Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 7) i anledning af väckta motioner om ändring i kongl. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet; samt

Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 (i samlingen

n:o 8) i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändrad tid för indelta arméns målskjutningsöfningar.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa plenum uppföras framför de ärenden, som blifvit 2 gånger bordlagda.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Måndagen den 28 Februari

kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet Hammarskjöld aflemnade nedannämnda Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen nemligen:

angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863;

angående beviljande af lån för betäckande af kostnader för tornbyggnaden å Linköpings domkyrka;

angående afsöndring af jord från indraga militiebostället Erske Öster- och Bergsgården i Elfsborgs län; samt

angående ändrade bestämmelser med afseende å de allmänna läroverken och pedagogierna.

Dessa propositioner begärdes på bordet och blefvo, jemlikt 58 § riksdagsordningen, bordlagda.

§ 2.

Vid föredragning af Kongl. Maj:ts vid senaste sammanträdet aflemnade proposition, N:o 19, med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet begärdes ordet af

Herr Helander, som yttrade: Då jag gerna hyser den förhoppning, att vi i enig samverkan måtte komma till ett slutligt och lyckligt resultat i afseende på den så ofta diskuterade frågan angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, så är det mig okärt att nödgas uppträda åtminstone mot en bestämmelse i detta lagförslag; men jag gör det fullkomligt i sakens eget intresse. Hvarföre det sker

just vid detta tillfälle, skall jag snart närmare förklara. Saken gäller det så kallade vägmantalet, hvilket i sjelfva verket är detsamma som taxeringsvärdet, uttryckt i ett mindre antal siffror än detta. Vägmantalet skulle bildas på det sätt, att hela väghållningsdistriktets sammanlagda förmedlade mantal divideras i summan af samma mantals taxeringsvärden, då qvoten utvisar medeltaxeringsvärdet för helt mantal. Denna qvot jemnas till närmaste hundratal och divideras sedan uti hvarje hemmans särskilda taxeringsvärde, då man i nya qvoterna får vägmantalet för hvarje särskildt hemman, uttryckt i helt tal med två decimaler. Såvidt jag erfarit, har bestämmelsen om vägmantals icke mött motstånd vare sig hos landstingen, länsstyrelserna, kammarkollegium eller nu hos Kongl. Maj:t. Högsta domstolen har icke i denna del af förslaget anmodats att yttra sig. Denna mera ovanliga samstämmighet skulle möjligen kunna föranleda det utskott, som kommer att behandla ärendet, att måhända icke egna någon större uppmärksamhet åt bestämmelsen om vägmantals bildande. Det är synnerligast därför, och emedan jag trott saken ega ganska stor vikt, som jag redan nu vid detta tillfälle velat påvisa förhållandet. Jag måste erkänna, att jag såsom landstingskomiterad i saken sjelf har lemnat vägkomiténs förslag i denna del utan anmärkning, härrörande deraf att jag, såsom sannolikt de fleste andra, hvilka granskat förslaget, icke kom att öfverväga svårigheterna af vägmantals uträknande och tillämpning. Den första olägenheten är den, att, i anseende till den nyss nämnda jemkningen i medeltaxeringsvärdet på ett helt mantal, det är omöjligt att få summan af vägmantalen att öfverensstämma med summan på distriktets verkliga mantal. Det kommer, efter uträkningar som jag gjort, alltid att skilja på $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{2}$ mantal eller än mera. Detta vore nu måhända icke i sig sjelft af så synnerligt stor vikt, men det har den ledsamma påföljden, att uträkningen af vägmantalen kommer att sakna den kontroll, som ligger i öfverensstämmelsen mellan summorna af vägmantalen och de verkliga mantalen inom distriktet, hvilket gör, att man måste uträkna vägmantalen 2, 3 eller flere gånger, för att vara fullkomligt förvissad om, att räkningen är riktig. Det andra man kan invända mot vägmantals användning, är, att sedan vi nu lyckats komma derhän, att vi för ganska få ändamål vidare använda mantal, och att dess betydelse allt mer förminskats, så skulle man här komma att åter fastslå detsamma användning, och det blott för en sådan omständighet som den, att det skulle ingå som faktor vid uträknandet af vägmantalen. Min hufvudsakliga anmärkning gäller emellertid det stora besvär, som skulle komma att vållas af vägmantals uträknande. Jag har sökt göra mig ett begrepp derom genom att uträkna vägmantalet för ett medelstort härad, men sedan jag hållit på dermed i två eller tre veckor, så nödgades jag lemna arbetet ofärdigt, då min tid icke tillät mig att sysselsätta mig dermed vidare, men min öfvertygelse är dock, att tiden för uträkning af vägmantalen inom ett härad snarare bör räknas i månader än i veckor. Härmed finge man väl åtnöjas, om det icke funnes något annat medel att komma till rätta i saken.

Men det finnes verkligen ett annat sätt, som är ofantligt mycket

enkla. I stället för den vidlyftiga uträkningen af vägmantalen tager man nemligen taxeringsvärdena för hemmanen sådana de äro i afseende å tusentalen och fogar till dem, såsom hela tal, en decimal, motsvarande hvad hvarje taxeringsvärde öfverskjuter tusentalet, så att, exempelvis, ett taxeringsvärde af 2,480 kronor (jemkadt till närmaste hundratal) utföres med 2,5, och taxeringsvärde af 9,820 kronor med 9,8.

I stället för att sålunda använda månader för att uträkna det så kallade vägmantalet i ett större härad, så behöfver man icke använda mera än en enda dag för bestämmande af dessa andra tal; och detta utan någon särskild uträkning. Man kan utföra dessa nya tal så fort som man hinner skrifva dem. Man får naturligtvis med dem helt andra siffror än vid uträknande af vägmantalen, men alldeles icke flere, ofta färre. Hvad beträffar kostnaden för det ena eller andra sättet, så är icke heller denna någon småsak. Af det framlagda lagförslaget finner jag, att den nya vägindelningen skall öfvergå samtliga härad i riket och det skulle blifva ett åliggande för länsstyrelserna att uträkna vägmantalen, hvilket kommer att medtaga en ganska lång tid. En person måste antagligen för helt län sysselsätta sig med denna uträkning under två till tre år, och detta kan ej ske utan uppoffringar, då jag föreställer mig att länsstyrelserna icke hafva till sitt föfogande personer, som utan ersättning skulle vara skyldiga att verkställa dessa uträkningar. Jag kan visserligen ej bedöma kostnadernas storlek, men antagligen blefve de ganska stora. Tänker man sig vidare att vägmantalet i framtiden skulle läggas till grund jemväl för fördelning af underhållet af enskilda utfarts- och byvägar, så kunna utgifterna för uträkning af vägmantalen i dylika fall icke drabba andra än de underhållsskyldige, och skulle vägdeleningen sålunda för dessa derigenom onödigtvis komma att fördyras. Det synes mig derföre förefinnas skäl att utbyta vägmantalet mot sådana tal jag omnämmt, hvilka kanske lämpligen kunde kallas vägtal. Tiden, som utgår för uträkningen af det ena eller uppvecklade af det andra förhåller sig säkerligen minst såsom ett till femtio eller kanske närmare såsom ett till etthundra. Jag har uppsatt en uträkning, som närmare utvisar allt detta, och jag skall gerna öfverlemna denna till utskottet, om så af utskottet önskas. Jag har, då Kongl. Maj:ts proposition helt nyss i kammaren utdelats, icke hunnit sätta mig in i dess alla delar, utan särskildt fäst mig vid nu anmärkta förhållande, men tror emellertid att åtskilliga förbättringar vidtagits uti väghållningskomiténs förslag, och särskildt har jag med tillfredsställelse sett att Kongl. Maj:t uteslutit den bestämmelsen i väghållningskomiténs förslag, att man fortfarande skulle bibehålla milstolpar eller milstenar.

Härefter beslöt Kammaren att öfverlemna den kongl. propositionen jemte herr Helanders nu afgifna yttrande till behandling af lagutskottet, dock under förbehåll att, derest ett af herr A. Lilienberg framställt förslag om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af nämnda proposition blefve af Riksdagens båda kamrar antaget, samma proposition då skulle till detta särskilda utskott öfverlemnas.

Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen om antagande af ny tryckfrihetslag och dermed sammanhängande ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, hänvisades till konstitutionsutskottet.

Vidare hänvisades till lagutskottet följande Kongl. Maj:ts propositioner:

1:o) med förslag till lag angående ändring i 7 kap. samt vissa delar af 10 och 11 kap. strafflagen;

2:o) med förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt och till lag angående tillägg till och ändring i lagen för rikets ständers bank den 1 mars 1830; och

3:o) med förslag till lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § handelsbalken samt lag angående bankaktiebologs, sedelutgifvande bankbolags och sparbanks konkurs.

§ 3.

Föredrogs herr *A. Lilienbergs* i senaste plenum väckta förslag om tillsättande af ett särskildt utskott, bestående af 5 ledamöter från hvardera kammaren för behandling af Kongl. Maj:ts proposition N:o 19, med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. Dervid begärdes ordet af

Herr Lilienberg, som anförde: Enligt mig meddelad upplysning har Första Kammaren för sin del beslutat tillsättande af ett sådant utskott som jag föreslagit, men tillagt att ledamöternas antal skulle vara 7. Jag hemställer derföre, att denna kammare också måtte fatta samma beslut, nemligen att ledamöterna i utskottet måtte blifva 7, hvarjemte jag tager mig friheten föreslå, att kammaren måtte besluta utse suppleanter till lika antal som ledamöterna.

Vidare yttrades ej; och beslöt kammaren för sin del, att för behandling af Kongl. Maj:ts oförmälda proposition, N:o 19, skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren; och skulle, jemlikt 37 § 1 mom. riksdagsordningen, Första Kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Andra Kammaren.

I sammanhang härmed biföll kammaren herr Lilienbergs framställning derom, att denna kammare skulle utse lika många suppleanter i det särskilda utskottet som antalet ledamöter eller sju.

§ 4.

Hänvisades till kammarens andra tillfälliga utskott den af herr K. P. Arnoldson väckta motionen, n:o 187, om skrifvelse till Kongl. Maj:tt med begäran om utredning i fråga om fördelning mellan rikets samtliga församlingar af ett års inkomst från ledig presterlig tjänst inom svensk-lutherska kyrkan.

Vidare hänvisades till kammarens tredje tillfälliga utskott den af herr O. Erickson i Bjersby väckta motionen, n:o 188, om skrifvelse

till Kongl. Maj:t angående rätt för delegare i socken- eller distriktsmagasin att besluta om användande af deras fonder och magasinens upplösning.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:
Lagutskottets utlåtanden n:is 15, 16 och 17;
Andra tillfälliga utskottets utlåtande n:o 7; samt
Tredje tillfälliga utskottets utlåtande n:o 8.

§ 6.

Till afgörande förelåg bevillningsutskottets betänkande, n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

I detta betänkande hade utskottet föreslagit i *första punkten* åsättande af tull på omalen spanmål, råg, hvete, korn, majs, ärter och bönor, samt alla öfriga slag utom hafre och vicker, samt vidare föreslagit, bland andra tullsats, i *8:de punkten* å fläsk och i *9:de —13:de punkterna* å kött, smör, ost, ister och talg; och begärdes nu i fråga om sättet för betänkandets föredragning ordet af

*Angående
föredrag-
nings sättet
af tull-
bevillnings-
betänkandet.*

Herr Boström, som yttrade: Jag tillåter mig fästa herr talmannens uppmärksamhet på ett misstag, som insmugit sig i betänkandet och icke blifvit rättadt. Det finnes nemligen, att på sid. 57 förekommer ett yrkande under punkten 40 samt på sid. 60 ett annat yrkande under samma nummer. Jag hemställer derföre att det första af dessa yrkanden föredrages under punkten 40 a) och det senare under punkten 40 b).

Kammaren beslöt att vid föredragningen iakttaga den af herr Boström föreslagna rättelsen i nummerordningen.

I fråga om föredragningssättet i öfrigt begärdes ordet af

Herr Sjö, som yttrade: Då jag anser önskvärdt att de punkter betänkandet, som röra införselstull å de förädlade landbruksalstren komma att först behandlas, får jag vördsamt hemställa, att kammaren ville antaga följande föredragningsförslag:

“att kammaren måtte besluta att till afgörande först föredrages punkten 8, derefter 9:de till och med 13:de punkterna, hvarefter kammaren öfvergår till behandling af punkten 1, dervid frågan om tull å råg afgöres efter det frågan om tullsats å de i denna punkt omnämnda öfriga sädesslag af kammaren afgjorts, och sedan punktvis i ordningsföljd;” och vågar jag anhålla om proposition om bifall härå.

Härjemte anförde:

Herr E. G. Boström: Punkten 8, som herr Sjö önskar först må blifva föredragen, handlar om tull på fläsk. För min del skall jag

*Änyående
föredrag-
nings sättet
af tull-
bevillnings-
betänkandet.*
(Forts.)

gent emot herr Sjö yrka, att betänkandets olika punkter föredragas i den ordning, hvori de der förekomma. För mig är det alldeles klart, att rågtullen är det bestämmande i hela striden. Går den igenom, komma de öfriga tullarne äfven att gå igenom och går den icke igenom, då torde äfven alla de öfriga komma att förkastas.

Hvad särskildt ordningsföljden inom punkten I beträffar, anhåller jag, att de särskilda sädesslagen må förekomma i den ordning, hvori de i punkten äro uppställda, och att således artikeln råg må komma först.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det är väl icke så alldeles säkert som den siste talaren påstod, att om rågtullen går igenom, äfven alla de öfriga tullarne skola följa efter. Det skulle kunna inträffa, att det blefve tull på råg, men deremot icke på de öfriga artiklar, som utskottet föreslagit tull på. Derföre anser jag det högst viktigt, att betänkandet föredrages i den ordning, som herr Sjö föreslagit, och yrkar för min del bifall dertill.

Herr J. P. Nilsson i Kägglå. Jag kan icke föreställa mig, att den af herr Sjö omnämnda punkten i betänkandet skulle vara mera viktig än den första punkten och anser derför, i likhet med utskottets ordförande, att föredragningen bör börja med första punkten och sedan fortgå i ordning punkt efter punkt. Jag för min del anser frågan om tull på råg fullt lika viktig som frågan om tull på fläsk och tror att om den ena faller, den andra också kommer att falla, och att resultatet kommer att i dessa båda frågor blifva detsamma. På grund häraf ber jag att få yrka bifall till det af utskottets herr ordförande framställda yrkande.

Herr Wieselgren: Då föredragningssätt och röstsätt äro två skilda saker, tror jag icke, att man kan fästa så synnerligen stort afseende vid, huru kammarens beslut i denna sak, hvarom nu är fråga, kommer att utfalla. För min del ber jag få instämma i den mening, herr Sven Nilsson i Efveröd nyss uttalat.

Herr A. Rundbäck: Till de skäl som anförts af min granne och bevillningsutskottets herr ordförande, ber jag få lägga det, att, om vi icke börja föredragningen med första punkten, vi först få en lång debatt om åttonde punkten och sedan vid behandlingen af den första ånyo få höra upprepas hvad som sagts vid åttonde punkten. För tidvinnings skull förenar jag mig alltså med den af utskottets ordförande uttalade mening.

Herr H. Andersson i Nöbbelöf: För min del anser jag det icke olämpligt, att hvarje punkt i betänkandet, som behöfver debatteras, blir debatterad oberoende af de öfriga, och jag har äfven funnit, att många punkter i utskottsbetänkandet icke kunna föredragas i den ordning, hvori de finnas upptagna. Följaktligen synes det mig också vara ändamålslost att följa denna ordning och anser det således icke olämpligt, utan tvärt om mycket gagnande att företaga behandlingen af betänkandet i den ordning herr Sjö föreslagit.

Herr Sjö: Logiken uti herr J. P. Nilssons i Kägglan anförande rörande föredragnings sättet, må jag säga man icke gerna kan förstå, då han säger, att om icke rågtullen går igenom lära icke de andra tullarne gå; dermed är sagdt, att, ehuru han är en af förslagsställarne, om ej en af de minst viktiga punkterna för landbruket bland dessa 45 förslag bifölles, skulle Kammaren afslå alla de öfriga 44 punkterna. Ett sådant resonement förefaller mig, som sagdt, besynnerligt, och då jag för min del har den åsigten, att förädlade landtbruksalster böra hafva samma skydd som industriens alster, anser jag också, att tullen för de förstnämnda bör behandlas först såsom varande den viktigaste frågan. Det skulle annars, i fall Kammaren antager herr Boströms föredragnings sätt, möjligen kunna hända att beslut kommer att fattas om införselstull å råg men ej å förädlade landtbruksalster; hvilket för mig synes blifva oegentligt. Jag vidhåller därför mitt förut gjorda yrkande om föredragnings sättet.

*Angående
föredrag-
nings sättet
af tull-
bevillnings-
betänkandet.
(Forts.)*

Herr Fredenberg: Jag ber blott få upplysa om och fästa uppmärksamheten derpå, att Första Kammaren har i afseende å föredragnings sättet af detta betänkande redan fattat beslut att företaga rågtullen först till behandling. Det kan väl då icke vara skäl att Andra Kammaren nu är skiljaktig i denna sak.

Herr A. P. Danielson: Det är ju mycket sällan, man frångår det föredragnings sätt, som ett utskott uppställt i en fråga. Jag tror därför ej heller, att det är skäl att redan nu börja att tvista härom, utan att det är mera klokt att följa det föredragnings sätt utskottet föreslagit. Åsigtarna kunna ju derigenom lika väl göra sig gällande i detalj. Att rifva upp en öfverläggning om föredragnings sättet från början och derigenom söka inverka på hvarandra, anser jag ej vara lämpligt. Jag ber därför för min del få instämma med dem, som yrkat, att det af utskottet föreslagna föredragnings sättet må följas.

Herr Lyttkens: Det var bra underligt att höra den siste talaren beklaga sig öfver den föreslagna ändringen i föredragnings sättet, då han har så många gånger sjelf haft i uppdrag att framställa förslag i samma riktning. Att det nu skulle vara så farligt att icke följa ordningen i utskottets betänkande, kan jag icke finna. I sak anser jag det vara högst olämpligt, om tullen på förädlade alster skulle falla, sedan rågtullen gått igenom. Då man således först bör få höra om tullen på förädlade artiklar medgifves, för att sedan komma till de öfriga, förenar jag mig i det yrkande, som af herr Sjö framställts beträffande föredragnings sättet af nu föreliggande betänkande.

Herr Danielson: Jag kan icke erkänna, hvad herr Lyttkens antydt, nemligen att jag så ofta skulle hafva yrkat ändring i det föredragnings sätt, som ett utskott föreslagit. Jag tror tvärt om att det är herr Lyttkens, som företrädesvis brukat göra detta.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag kan rakt icke förstå den här benägenheten för fläsk, som man nyss fått höra här i kam-

Angående
föredrag-
ningsättet
af tull-
bevillnings-
betänkandet.
(Forts.)

maren. Nog har jag också varit med om att besluta, att en senare punkt skulle föredragas framför en annan, som stått före, men då har det varit fråga om någon särskildt vigtig punkt, som man trott vara helt och hållet eller till stor del afgörande för frågan i sin helhet. Som jag nu icke tror, att frågan hvilar derpå, huruvida tull lägges på fläsk eller icke, kan jag heller icke finna någon anledning, hvarför denna punkt skulle tagas framför de andra. På denna grund kan jag ej vara med om förslaget härutinnan, utan anhåller för min del, att betänkandet må föredragas i den ordning, som utskottet föreslagit.

Härmed var öfverläggningen angående föredragningsättet slutad; och gaf herr talmannen, i enlighet med de yrkanden, som under öfverläggningen förekommit, proposition å bifall till hvarterdera af de särskilda yrkanden, som blifvit af herr Sjö och herr E. G. Boström framställda, samt fann den senare propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef emellertid begärd samt företogs enligt följande af Kammaren godkända samt derefter anslagna voteringsproposition:

Den, som i fråga om föredragningsättet af bevillningsutskottets betänkande n:o 1 bifaller det af herr E. G. Boström framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren godkänt det af herr J. A. Sjö föreslagna föredragningsätt.

Röstsedlarne sammanräknades samt visade 109 Ja mot 99 Nej; hvadan alltså Kammaren, i enlighet med herr Boströms förslag, beslutat, att punkterna skulle föredragas i den ordning, hvori de förekommo i betänkandet, och att, hvad särskildt anginge ordningsföljden inom punkten 1, de deri upptagna sädesslagen skulle förekomma i den ordning, hvori de i punkten uppstälts, hvadan alltså frågan om tull å artikeln råg skulle först företagas till afgörande.

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.

I enlighet med detta beslut föredrogs nu *1:sta punkten* af bevillningsutskottets betänkande, deruti utskottet till en början i afdelningen I "Jordbrukstullar" anförde följande:

"Å jordbruksnäringens alster hafva tullar föreslagits uti motionerna n:o 22 af herr *P. Reuterswärd* m. fl. och n:o 23 af herrar *J. S. F. Stephens* och *C. P. af Burén*, inom Första Kammaren, samt i motionerna n:o 20 af herr *J. Petersson* i Boestad, n:o 25 af herr *J. A. Sjö*, n:o 39 af herr *J. Pettersson* i Alfvesta, n:o 63 af herr *O. N. Wagenius*, n:o 78 af herr *J. Eliasson*, n:o 104 af herr *J. Örwall* m. fl. och n:o 143 af herr *J. W. Lindh*, alla inom Andra Kammaren. Rörande de motiv, de särskilde motionärerna förebragt, anhåller utskottet att till förekommande af tidsutdrägt få hänvisa till hvarje särskild motion.

Den nu gällande tulltaxan lemnar alla slag af omalen och malen spanmål fria från tull.

Förslag till tull å dessa varor hafva framställts af följande motionärer sålunda:

af herrar *Reuterswärd* m. fl. och *J. Örwall* m. fl.
Spanmål, omalen:

Hvete	kronor 2: 50.
Råg, korn och majs	” 2: —
Hafre och vicker	” fria.
Ärter och bönor, ej specificerade	” 2:
Andra slag, ej specificerade	” 1: 50.
Spanmål, malen:	
Mjöl och gryn alla slag	” 3: 50.
Kli alla slag	” 0: 30.
Malt	” 2: —

allt för 100 kilogram;
af herrar *Stephens* och *af Buren*:
Spanmål, omalen:

Hvete	” 3: 50.
Råg, korn och majs	” 2: 50.
Hafre och vicker	” fria.
Ärter och bönor	” 2: 50.
Andra slag	” 2: —
Spanmål, malen:	
Mjöl och gryn, alla slag	” 4: —
Kli alla slag	” 0: 40.
Malt	” 2: 50.

allt för 100 kilogram;
af herr *J. Eliasson*:
Spanmål, omalen, alla slag, med undantag af hafre och vicker

”	” 2: —
Mjöl, af spanmål, alla slag, siktadt	” 3: 50.
D:o, sammalet eller gröpt	” 3: —
Kli	” 1: —
Gryn af spanmål	” 3: 50.
Malt, alla slag, äfven krossadt	” 2: 50.

för 100 kilogram;
af herr *J. Pettersson* i Boestad:

Majs och mjöl af majs	” 2: 25.
för 100 kilogram; af herr <i>J. A. Sjö</i> :	

Majs	” 0: 02.
Mjöl af majs	” 0: 03.
för 1 kilogram;	

af herr *J. Pettersson* i Alfvesta:

Majs	” 4: —
Majsmjöl	” 5: —“
för 100 kilogram.	

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

I den föredragna *första punkten* hemstälde härefter utskottet: att på omalen spanmål, råg, hvete, korn, majs, ärter och bönor, samt alla öfriga slag utom hafre och vicker måtte sättas en tull af 2 kronor för 100 kilogram.

Reservationer mot utskottets utlåtande hade anmälts af herrar *Hederstjerna*, *Nordenfelt* och *Wærn*, som yrkat afslag å samtliga föreslagna nya eller förändrade tullsatser samt af herrar *Björnstjerna*, *Barnekow*, *Carlheim-Gyllensköld* och *A. Andersson* i Intagan.

Ordet lemnades enligt begäran till en början åt

Herr Beckman, som anförde: Herr talman! Vid remissen af den så kallade "stora" tullmotionen anhöll en af Kammarens ledamöter om utredning rörande ett par särskilda punkter. Bevillningsutskottets ärade ordförande utlofvade också en sådan. Han ansåg visserligen icke, att den skulle kunna tillfredsställa talaren, men han utfäste dock att utskottet skulle söka utreda frågan. Han tröstade sig för öfrigt dermed att i denna sak så mycket talats och skrivits, att ingen behöfde stanna i tvekan på grund af bristande material.

Denna sista försäkran om materialets rikhaltighet gjorde också, att äfven då man fick höra att bevillningsutskottet etablerat en slags ilgodsexpedition för tullfrågornas snabba befordran, man ändock hoppades att erhålla en verklig utredning eller åtminstone en klar sammanställning af alla de bevis, som kunde framdragas för bevillningsutskottets majoritets åsigt.

Så fick man efter någon tid detta digra betänkande i sina händer. Hvad finner man nu när man genomläser det? Man finner, mine herrar, icke en utredning — man finner en *trobekännelse!*

Det tyckes, när man läser detta betänkande, som om ryktet talat sanning, då det sagt att denna gång skulle lösen vara: icke resonnera, utan bara marschera, d. v. s. marschera kring talmansbordet för att afgifva sina röstsedlar.

Men för oss, som icke hylla utskottsmajoritetens åsigt, gäller det dock något annat, än att endast votera. Vi måste också *protestera* — och detta icke allenast mot det slut, hvartill utskottet kommit, utan äfven deremot, att ett sådant betänkande kunnat utgå från ett af Riksdagens ständiga utskott.

Jag vet, herr talman, att det kan synas förmätet att sådana ord gå öfver mina läppar. Men då jag anser denna fråga vara af så stor vikt för fosterlandet, kan jag icke underlåta att uttala det: denna "utredning" är icke utskottet värdig.

Jag skall afgifva bevis för detta mitt påstående.

Under debatten förlidet år uttalades flere gånger i båda kamrarne, att vår modernäring, jordbruket, som behöfde skydd, fordrade detta skydd på den grund att rättvisan kräfde det, emedan andra näringar redan *äro* skyddade, eller, — såsom en talare i Första Kammaren uttryckte sig, — man fordrade "likhet inför lagen". Deremot säges i bevillningsutskottets betänkande, att *om* jordbruksnäringen erhåller

skydd, så blifver deraf en nödvändig följd, att alla andra näringar också skola erhålla skydd; det ena faller som ett "corollarium" af det andra. Man har härmed slutit kedjan. Och så är det ej lätt att bryta igenom den samma.

Också har utskottet såsom insegel härfpå denna gång samtidigt framlagt förslag om tullskydd både för jordbruksnäringen och bergshandteringen.

Vi dela alla lifligt utskottets åsichter om det beklagliga deri, att vår modernäring lider af betryck. Det finnes icke — jag tror man kan våga detta påstående — *någon* här i kammaren som icke skulle vara villig att taga under allvarligaste öfvervägande hvarje lämpligt förslag att upphjelpa modernäringen ur detta betryck. Men det förslag som utskottet framställer är ett universalmedel, hvars lyckliga följder hittills, enligt "erfarenhetens vittnesbörd", icke någonstädes visat sig.

För att göra detta medel riktigt frestande, har utskottet sökt gifva det en så stor omfattning som möjligt. Utskottet har dervid känt, att det finnes en ömtålig punkt i det nya systemet. Det är just frågan om huru *många* jordbrukare skulle få verklig fördel af spanmålstillarne. Från frihandelsvänlig sida har det antagits, att endast 36 % af rikets jordegare skulle få direkt nytta deraf, hvar emot utskottet sökt bevisa att antalet skulle blifva något öfver 70 %.

Utskottet har i denna punkt frångått sin så att säga tullteologiska ställning och verkligen velat framställa, icke en trossats, utan en utredning; och för detta ändamål har det "låt it verkställa en uträkning". Utskottet har dervid använt ett par sifferserier, hvilkas beskaffenhet det må tillåtas mig att med några ord närmare belysa. Detta har visserligen redan förut skett i pressen; men jag anser det likväl lämpligt att till riksdagens protokoll bevaras ett vittnesbörd om beskaffenheten af det material, som lagts till grund för denna s. k. utredning.

Den första af dessa serier återfinnes högst upp på sid. 4 i betänkandet och gäller de procenttal säd som ingå i den årliga medelförbrukningen för hvarje individ. Enligt hvad statistiska byrån upplyser, röra dessa procenttal 1865—1867 årens medelförbrukning! Det är alltså något gamla tal som här användas; men icke desto mindre tyckes utskottet hafva ansett dem såsom en "för alltid gällande lag", en lag som passade att tillämpa ännu 20 år sedan beräkningen gjordes. Det har redan uppvisats till hvilka orimligheter detta skulle leda; och jag har nu i detta afseende endast ett par erinringar att tillägga.

Enligt statistikens redogörelser skulle åren 1882—1884 det "disponibla quantum" af hvete uppgått till något mer än 4 millioner tunnor. Enligt beräkning grundad på de af utskottet framlagda siffror skulle emellertid häraf endast 1 600,000 tunnor hafva åtgått till brödföda. Skilnaden, det vill säga 2,400,000 tunnor, skulle således hafva magasinerats eller användts till — kreatursföda!

Den andra sifferserien förekommer längre ner på samma sida. Den rör den odlade jordens fördelning på landets invånare. Statistiska byrån har sjelf förklarar, att de uppgifter, på hvilka dessa siffror

*Angående
införande af
spanmål-
stillar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

grunda sig, äro synnerligen opålitliga. Det har varit vanligt, att då vi frihandelsvänner användt statistiska byråns siffror, man förklarar dessa vara otillförlitliga och utan värde; och vi hafva fått höra huru en framstående skyddtullsvän föraktfullt talat om "frihandlarnes multiplikationstabeller". Men nu har dock bevillningsutskottet användt samma utväg och för att bevisa hvad det velat bevisa begagnat sig af statistiska byråns siffror, men just af siffror, dem statistiska byrån sjelf betecknat såsom högst otillförlitliga. En på sådant sätt åstadkommen bevisning anser jag icke mycket värd.

Sedermera yttrar utskottet, att man i brist på närmare utredning, "måste" antaga, att bland dem, som ega 4—40 tunnland, lika många ega 5 som 6, 7 eller 8 tunnland o. s. v. Den slags beräkning anser jag dock knappast ens kunna komma under probabilitetskalkylens hägn. Den strider mot erfarenheten lika mycket som den strider mot bevillningstaxeringen, der man ju finner en hastig degression i samma mån man kommer till högre beskattade jordegendomar.

Jag tror således, att hela denna utredning, likasom den hvilat på falsk grund, äfven leder till alldeles falska slutsatser.

Jag öfvergår nu till en allmän sats, som utskottet uttalar och som till en viss grad öfverensstämmer med de åsikter som tullarnes motståndare hysa. Tullen, säger nemligen utskottet, höjer spannmålspriset, men "alldeles icke nödvändigtvis just med den åsatta tullens belopp". Till stöd för detta antagande framdragas åtskilliga exempel från utlandet, särdeles från Tyskland, exempel hvilka visa huru ringa den ifrågavarande prisförhöjningen vore.

Jag förstår icke den egentliga afsigten härmed. Är det meningen att söka trösta konsumenterna genom att säga, att ökningen är så obetydlig? Eller vill man genom påpekande deraf att priset förhöjning verkligen skall inträffa hålla producenterne vid godt mod?

Det hade varit lyckligt om utskottet i stället velat meddela oss en annan långt viktigare upplysning; om utskottet nemligen hade uppgifvit huruvida inom ett enda land, och i så fall hvilket land, genom det nya systemet med jordbrukstullar, ställningen verkligen blifvit bättre och jordbruket upphjelp ur sitt betryck. Ett sådant exempel hade verkligen för oss varit af värde att få höra. Man talar ju ständigt om "erfarenhetens vittnesbörd". Men det har åtminstone icke hittills visat sig inom de länder, der jordbrukstull införts, att systemet haft jordbrukets höjande till följd.

Jag har icke funnit annan förklaringsgrund för den betänkliga luckan, än att utskottet icke gerna velat påpeka att det kanske tager en temligen rundlig tid, innan detta nya system medfört de åsyftade lyckliga verkningarne. Jag tillåter mig i detta hänseende anföra hvad jag hört af en person, som står mycket nära den tvifvelsutänkt trognaste protektionist i vårt land. Min sagesman påpekade för denne, att dessa "lyckliga verkningar" icke ännu visat sig i Tyskland, fastän man der haft tullskydd i sju år. Han fick till svar att skyddet icke ännu verkat tillräckligt lång tid. "Men hur länge anser ni då behövas eftersom icke 7 år förslå?" "För min del, svarade han, tror jag, att åtta år är det minsta!"

Jag nämde, att bevillningsutskottet med spanmålstullen sammanbundet förslag om tullskydd för jernhandteringen. Jag vill ej närmare beröra denna del af utskottets betänkande, endast konstatera en yttring af den märkliga förmåga som systemet säger sig ega att tillgodose de olika näringarnas "inbördes solidaritet". Herrarne hafva förmodligen så väl som jag fått sig tillsänd en tryckt promemoria från några af våra förnämsta verkstadsegare, hvori dessa förklara huru tackjernstullen kommer att verka på dessa näringar. Och på ett möte, som blifvit refererad i tidningarna, yttrade en af dem, som undertecknat promemorian, att tullen i fråga om hans näring skulle stjelpa i stället för att hjälpa. Och han begagnade dervid uttrycket: "medan gräset gror, dör kon", ett uttryck hvarmed han väl ville säga att så länge franska handelstraktaten eger bestånd är tullen för hans näring till skada, ej till fördel.

Den slutsats, till hvilken utskottet kommit i sin motivering, är verkligen ganska öfverraskande. Utskottet kallar den sjelf "kärnpunkten i den tullpolitiska frågan", och den lyder som så: "*Landet har icke råd att afvara hvarken jordbruket eller bergshandteringen*".

Hvad är meningen härmed? Är meningen att upplysa svenska Riksdagen derom att landet icke har råd att afvara jordbruket eller bergshandteringen? I så fall anser jag detta uttalande onödigt och mindre lämpligt. Är måhända meningen endast att härom upplysa minoriteten af utskottet och den del af svenska Riksdagen, som icke hyllar utskottsmajoritetens åsigter, då anser jag, att det är en *förebudelse*, som vi icke behöfva mottaga. Jag förstår verkligen icke hvad meningen är och jag tycker, att det är en tillfällighet som ser ut som en tanke, att utskottets inledande behandling afslutas med ett — frågetecken!

Det är en särskild sak, åt hvilken utskottet sökt gifva en ganska betydande roll i sin s. k. utredning. Det är den punkt, der — lyckligtvis — vi alla mötas, både de som ifrå för tullars påläggande och de som motsätta sig dem. Det är frågan om arbetarnes bästa. Utskottet erkänner härigenom oförbehållsamt att det för representanterna är en synnerlig pligt att tillse, att de orepresenterades (eller åtminstone endast delvis representerades) rätt skyddas.

Utskottet har icke heller sparat på löften åt dessa arbetare. Det har särskildt framhållit, att genom tullskydd åt jordbruksnäringen ytterligare en stor del arbetare skulle få anställning i jordbrukets tjenst. Och detta må icke glömmas — det är genom en tull af 2 kronor per 100 kilogram man tror sådant kunna vinnas! Hvad beträffar de 187,371 jordegare, hvilka, om jag fattar utskottet rätt, skola få "en direkt fördel af tull på råg och hvete", må det dock, — till dess annorlunda bevisas, — vara tillåtet att draga i starkt tvifvelsmål, att genom denna ringa ökning i inkomster de mindre bland dem skulle få så pass mycket i behållning, att de kunna anställa nya arbetare eller ens väsentligen öka lönerna för dem, som hos dem redan äro anställda. Jag tror icke heller att det finnes någon borgen därför, att de stora godsegare, som genom det

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

nya systemet skulle få mycket större inkomster, verkligen anställa flere arbetare, utan användas kanske snarare de erhållna penningarne till att köpa arbetsbesparande maskiner. Ja, det finnes ju för öfrigt ingen moralisk eller ekonomisk garanti ens därför att godsegarne komma att använda penningarne till jordbruksnäringens förkofran i en eller annan form.

Det lär dock icke blott vara jordbruksarbetarne, som skola hafva stor fördel af dessa tullar, utan äfven arbetarne i städerna. Men om premissen att jordbruket i följd af skyddet verkligen skall locka till sig arbetare från städerna är obevisad och obevislig, så måste också den härfpå byggda slutsatsen om upphörande af konkurrensen mellan stadsarbetarne och de talrika jordbruksarbetarne, som dragit till städerna, vara detsamma. Och för min del är jag öfvertygad om, att så skall visa sig vara fallet.

Äfven den norrländske arbetaren har utskottet haft i minne. Han lär vara i visst afseende jemnställd med stadsarbetaren eller stå i samma förhållande till landets öfriga arbetarecorps som städernas arbetarebefolkning till landtbefolkningens arbetare. Utskottet anser att "de minskade tillfällena till arbetsförtjenst i landets sydligare delar drifvit skaror af arbetssökande till Norrland och der åstadkommit en konkurrens, som hotar att alldeles borttaga det försteg i aflöning, som den norrländske arbetaren hittills intagit". Detta förhållande skulle genom spannmålstullars påläggande upphöra. Dessa främmande arbetare skulle dragas tillbaka från Norrland och "systemet" således "för den norrländske arbetaren beteckna återkomsten af bättre tider med gynsamare tillfällen till arbetsförtjenst och mindre konkurrens". Det är verkligen svårt att förstå, huru utskottet ansett sig kunna framkomma med en sådan förespegling. Men måhända finnas för ett dylikt påstående djupare grunder, än jag lyckats utfundera. Jag kan nemligen icke förstå, huru den ringa tillökning i arbetsförtjenst, som genom dessa tullar anses skola uppstå i öfriga delar af landet, kan utöfva en så kraftig verkan, att den af gammalt pågående immigrationen till Norrland af arbetare från andra provinser derigenom skulle upphöra; att man t. ex. i Vermland, hvarifrån största delen af dessa arbetare torde komma, skulle få så mycket större inkomster af jordbruket, att dessa arbetare till och med vintertiden derstädes kunde finna sin utkomst, allrahelst som Vermland ju, efter hvad vi alla veta, icke ens kan producera brödsäd nog för eget behof.

Emellertid har utskottet, då det erkänt att genom införandet af tull å spannmål brödet sannolikt kommer att fördyras — om också icke *just* med tullsatsens fulla belopp —, likväl gått in på en sats, för hvilken den under alla omständigheter måste söka att gifva arbetaren någon tröst. Med ovanlig fyndighet har utskottet också skridit till detta värf i ett yttrande, som förekommer på sidan 6 i betänkandet. Utskottet säger der, att man "i fråga om arbetarnes förhållande till tullfrågan bör också ihågkomma att lifsmedelstullar icke äro någon nyhet i vår tullagstiftning". Det är en ganska egenomlig tröst denna tanke på den existerande tullen å kaffe och socker, dessa lifsmedel, dem vi annars oftast pläga kalla njutnings-

medel. Kan det vara någon tröst för arbetaren, om man säger honom att då han redan bär en mindre börda, han snart skall få bära ännu en annan och tyngre? Jag förstår åtminstone icke detta. Och att han genom påläggande af lifsmedeltullar skall få ytterligare en börda, större eller mindre, derom kan man väl icke, om man ser saken i stort, hysa ringaste tvifvel.

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Arbetarens egen uppfattning framgår af mångfaldiga uttalanden från olika delar af riket. Till tredje svenska arbetaremötets komité, i hvilken jag och en kamrat på stockholmsbänken, herr Hammarlund, blifvit invalde, hafva bland annat ingått icke mindre än 162 adresser rörande denna fråga. Af alla dessa är det endast 4, i hvilka man uttalar en önskan om införande af tull å de oundgängligaste lifsmedlen. Resolutioner från alla de öfriga föreningarne, hvilka anses representera ett medlemsantal af omkring 27,800 personer, uttala sig på det lifligaste emot införandet af sådana tullar. Och detta på ganska goda grunder, efter hvad mig vill synas. Man anser nemligen dels att statskassan icke behöfver den ökade inkomst, härigenom skulle uppstå, dels att de föreslagna tullarne icke skulle vara rätta bote-medlet mot det rådande betrycket för jordbruksnäringen och slutligen att den derigenom uppkommande bördan skulle hårdast trycka dem, som hafva minsta förmågan att bära henne.

För min del är jag öfvertygad om att arbetarne äfven i den sista punkten hafva fullkomligt rätt. Det torde nemligen numera vara fullt utredt, att en kroppsarbetare måste använda mera brödföda till sitt uppehälle än personer i andra samhällsklasser. För min del förstår jag och sympatiserar här vid lag djupt och innerligt med arbetarens oro, och jag är öfvertygad att alla öfriga kammarens ledamöter göra detsamma.

En högt ärad protektionistisk motionär på upplandsbänken har i sin motion, n:o 78, fält vissa yttranden, hvilka, ehuru jag ögern vill begagna detta uttryck, synas mig innebära ett *hot*. Han gör en antydning om "sociala och dermed förenade politiska revolutioner", ifall skyddstullarne afslås; och yttrar att "de svenska bönderna skulle, om de i massa ruineras, antagligen drifna af nöd och förtviflan, slutligen och icke utan orsak kunna ställa sig på den sidan, hvarifrån de mötas af det i deras läge dubbelt förföriska ropet om gemensamhet i egendom."

Honom synes derföre att "statsmagtarna icke böra bland jordbrukarne skaffa sig flera missnöjda med och flera fiender till det bestående än som finnas."

För min del, herr talman, tror jag icke att den ärade motionären gör rätt, då han så uttalar sig om Sveriges allmoge. För min del har jag högre tankar om den svenska bonden. Å andra sidan tänker jag också allt för högt om den svenske arbetaren, för att icke vara öfvertygad derom att han, i händelse Riksdagen nu skulle vilja pålägga en sådan börda som lifsmedeltullar, också skall såsom en laglydig medborgare bära den.

Men jag tror på samma gång att det för lagstiftaren vore mindre klokt att för sig söka dölja de möjliga följderna af en dylik lagstiftning. Han får icke såsom ordspråket säger, gömma hufvudet i busken. Och jag bör derför nämna, att bland dessa resolutioner, som ingått till tredje svenska arbetaremötets komité, finnas flera, hvilka uttala

Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(i örts.)

såsom sin åsigt att, för den händelse brödfödan genom åsättandet af tullar skulle fördyras för arbetaren, så skulle knappast något medel visa sig mera verksamt att här alldeles likasom i Tyskland bereda en lämplig jordmån för socialisternas läror, hvilka förmodligen åsyftats med motionärens yttrande om "gemensamhet i egendom".

Häruti gifver jag dem fullkomligt rätt. Men jag anser dock alldeles icke, att dylika eriuringar kunna rubriceras såsom "hot" från arbetarnes sida; ty arbetarne visa ju just genom dessa sina uttalanden, att de sjelfve frukta att sådant skulle kunna inträffa. Derföre synes mig att man i denna sak bör kunna väl betänka sig.

Jag medgifver visst, att när man granskar det stora antal resolutioner, som från olika håll afgifvits, den mängd massmöten som hållits, de demonstrationer, som egt rum; jag medgifver, säger jag, att man väl kan fatta deras tankegång, hvilka — såsom från protektionistisk sida skett — förklara, att de alla äro platt intet värda; jag medgifver också att i dessa tullbeskattningsfrågor finnes mycket, som för de djupa lagren är alltför svårt att fatta. Men det finnes dock *en* sak, som arbetaren väl kan fatta, *en* punkt, der jemväl han är sakkunnig: såsom konsument. Naturligt är derför också, att arbetarne genom det enda medel, som står dem till buds, söka gifva uttryck åt den oro de känna. Det vore att ställa sig på en allt för gammaldags ståndpunkt, om man ville utan vidare stryka ett streck öfver dessa listor, masspetitioner och demonstrationer. Jag tror att man här bör gå arbetarne till mötes, att man till att börja med bör erinra sig, att deras uttalanden ega åtminstone *den* betydelse, att de bevisa att arbetarne sjelfva börjat reflektera öfver saken. Tecknas nu dessa namn på den ena eller den andra sidans listor, så må de åtminstone ega lika vitsord; det är alldeles klart att de måste hafva lika mycken betydelse, när de stå på frihandlarenas som på protektionisternas — denna betydelse må nu skattas stor eller liten.

För min del anser jag den ganska stor, eller är det icke af vigt för lagstiftaren att få veta, huru tullarnes verkan uppfattas af den stora allmänheten?

Jag har härmed, herr talman, endast velat gifva några korta antydningar för att visa, hvarför jag, såsom jag yttrat, för min del måste anse bevillningsutskottets betänkande snarare såsom en "tullpolitisk trosbekännelse" än såsom en verklig utredning af frågan. Jag har icke här berört och jag skall icke ingå på frågan om utsträckningen af utskottets grundlagsenliga befogenhet att, såsom här skett, föreslå en för statskassan obehöflig beskattning; jag vill endast konstatera, att utskottet satt till inskrift å den port, som leder in till det nya systemet, den försäkran, att det föreslagit tullarne, *icke* derföre att statskassan varit deraf i behof, utan af helt andra skäl.

För min del yrkar jag afslag å dessa tullar; och då jag det gör, sker det, *emedan* jag anser dem icke vara behöfliga för statskassan, *emedan* de i allt fall icke skulle komma att hjälpa jordbruket, samt slutligen *emedan* de skulle komma att svårast drabba dem, hvilka hafva minsta förmågan att bära dem, för så vidt nemligen tullarne skulle hafva åsyftad verkan och höja varans pris.

På dessa grunder, herr talman, yrkar jag afslag å den föredragna punkten af utskottets betänkande.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Med herr Beckman instämde herrar *Grafström, Hammarlund, Söderblom, Gumelius* och *Nyqvist*.

Vidare anförde:

Herr Pålsson: Af alla de frågor, vi vid denna riksdag hafva att behandla, är denna säkerligen den, som tilldrager sig största uppmärksamheten så väl inom som utom Riksdagen. Det har åtskilliga gånger blifvit uttaladt såsom en önskan, att denna fråga måtte blifva löst på ett sådant sätt, att det lände till landets och svenska folkets bästa. Då jag nu begärde ordet, gjorde jag det hufvudsakligen därför, att jag ville i korthet skärskåda frågan från praktisk synpunkt. Här i Andra Kammaren äro vi jordbrukare samlade från skilda delar af landet, och vi äro därför särskildt egnade att, hvar och en från sin synpunkt, taga frågan i öfvervägande och se till hvad som i verkligheten kan vara fördelaktigt för jordbruket eller icke. Och då nu frågan om rågtull först förekommer till behandling och afgörande inom kammaren, så vill jag särskildt fästa mig vid denna tull och se till, huru vida densamma verkligen kan vara fördelaktig eller icke.

Som herrarne veta, skötes jordbruket efter olika brukningssätt, nemligen efter det gamla, det vill säga att man säljer så mycket säd som möjligt, eller efter det nya sättet, bestående deri att man utfodrar så mycket säd som möjligt och tager sin största inkomst af ladugårdsskötsel. Hvilketdera af dessa brukningssätt är fördelaktigast för jordbruket? Jag tror det senare. Och vilja vi antaga detta senare såsom det gynnsammaste, har frågan om införselstull på råg ringa betydelse. I Skåne, åtminstone i den ort, jag har äran representera, uppfodras nästan all råg, och vid sådant förhållande betyder föga, om den kostar ett par kronor mer eller mindre per 100 kilogram. Skall man deremot sälja den, har det naturligtvis sin betydelse, om tull finnes eller icke, ty i förra fallet får man mera betaldt för varan.

Här föreligger likväl en omständighet, som man särskildt måste fästa uppmärksamhet på, den nemligen, att ju mera säd man uppfodrar, desto mera höjer man sitt jordbruk, en upfattning, som också bevillningsutskottet i viss mån sjelft anför, då det säger: "att ett tynande landtbruk för med sig afmattning och tillintetgörelse för andra näringar är en alldaglig erfarenhet, lika visst som att jordbrukets framåtskridande och blomstring alstrar lifligare omsättning för öfriga handlingar." Och huru skall ett landtbruk kunna gå framåt till det bättre, om det icke skötes på det senare sättet? Derfor har man också i min hemort numera börjat kalla det gamla jordbrukssystemet svält- och utmagringssystem, och sjelf kan jag, såsom jordbrukare, intyga, att, så länge jag följde detta system, jordens bördighet aftog, dess alstringsförmåga minskades, så att skördarne blefvo mindre år efter år. Deremot har, sedan jag öfvergick till det nya brukningssättet, det vill säga utfodrade största möjliga kvantitet säd och sålunda tog afkastningen af jorden från ladugården, ej blott min årliga inkomst vuxit

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

än äfven i och med detsamma jordens produktionsförmåga succesivt år efter år tilltagit, så att skördarne blifvit bättre i både kvantitativt och kvalitativt hänseende. För min del föredrager jag därför detta senare brukningssätt, och då, mine herrar, har det som jag nyss nämnt föga eller ingen betydelse, om rågen kostar ett par kronor mera eller mindre. För en hvar, som på detta sätt vill sköta sitt jordbruk, skall dock 2 kronors införselstull på 100 kilogram råg medföra förlust i viss mån, ty vi böra också besinna, att markegångspriset bestämmes efter gångbara priset, och att en del tionde, som jordbrukarne särskildt måste betala, utgår och löses efter markegångspriset, vanligen medelmarkegångspriset, hvilket skulle höjas, i samma mån som spanmålspriset är efter år höjdes. En införselstull å spanmål skulle därför höja lösningspriset för tionden och sålunda för oss jordbrukare medföra förlust.

Vid betraktande af denna fråga måste ytterligare en omständighet tilldraga sig stor uppmärksamhet, den nemligen, huru vida arbetsförtjenst i större eller mindre mån kan beredas arbetarne, om införselstull å råg antages eller icke. Använder man rågen till utfodring, kan man derigenom, enligt min åsigt, bereda arbetarne mera förtjenst än man i annat fall kan göra. Detta påstående är lätt att bevisa. Såsom herrarne väl känna, tröskar man nu ut sin säd strax på hösten i oktober eller senast i november. Säljer man nu säden allt hvad säljas kan, har man intet vidare, hvartill man kan använda arbetarne, och därför inskränker man deras antal så mycket. Behåller man deremot säden för att begagna den till utfodring, behöfver man mera arbete och bereder derigenom arbetarne mera förtjenst. Vi jordbrukare hafva ju dessutom ett högt och eftersträfvansvärdt mål för oss uppställt, att söka höja svenska jordens produktionsförmåga så mycket som möjligt. Och hvad gör, tron I, mine herrar, en tull af två kronor per 100 kilogram, om t. ex. icke mera säd än 5 tunnor kan skördas per tunnland? Höjer man i stället jordens fruktbarhet så, att 10 tunnor kunna skördas på tunnlandet, skall man derigenom erhålla bättre inkomst än genom tullen. Och eu hvar, som vill försöka uppnå detta mål, skall, sådan är åtminstone min erfarenhet, derigenom bereda sig större förmån, än han kan få genom tull med bibehållande af det gamla brukningssättet.

Jag har anfört detta blott såsom ett inlägg till besvarande af den föreliggande frågan. För öfrigt vill jag ej framställa något yrkande utan öfverlemnar åt en hvar att efter sin bästa öfvertygelse afgifva sitt votum vid frågans afgörande, det må blifva ja eller nej.

Herr Johansson från Stockholm: Ja det hade måhända varit så godt att låta diskussionen afslutas, när den nu höll på att domna af, efter det endast två talare yttrat sig. För min ringa del hade jag icke ämnat yttra mig förr än något längre fram, då jag hoppades blifva i tillfälle att bemöta ett och annat, som från skyddstullsvänner-
nas sida blifvit anfördt. Nu deremot nödgas jag uppträda näst efter tvenne talare, som på ett sakrikt sätt försvarat frihandelsidén. Då jag nu emellertid fått ordet, ber jag att få inleda mitt lilla enkla anförande med en sentens, ett citat, lånadt från en talare, som inom

denna kammare är en i mer än ett hänseende stor auktoritet. Denna sentens lyder så: "Det är den rike man skyddar och den fattige man håller efter, ehuru man säger sig förfäktat den fattiges intressen". De tullsatsar, som herrar Reuterswärd och Örwall m. fl. i sina motioner begärt och hvilka i allmänhet af bevillningsutskottet tillstyrkts, äro vida lägre, än hvad våra tullvänner i allmänhet äro belätne med och vilja hafva; och det blir också helt visst allt svårare och svårare, allt dyrare och dyrare tider för dem, som icke hafva någon mjölk att bereda ost utaf, icke någon grädde att tjärna smör på, inga oxar, kor, kalffvar, får eller svin att slagta ned, ingen jordlapp att beså, och ingen qvarn att mala på. Detta framgår klart och tydligt af de många motioner, som vid denna riksdag afgifvits i tullvänligt syfte och i hvilka äskas vida högre, ja i vissa fall 2—3 hundra procent högre tullskydd, än hvad herrar Reuterswärd, Örwall m. fl. begärt. Jag behöfver i det fallet endast göra en jmförelse emellan herrar Buréns och Stephens motion, å ena sidan, och herrar Reuterswärds och Örwalls m. fl., å den andra. Jag finner då, att när herrar Reuterswärd och Örwall m. fl. nöja sig med en tull på hvete af 2 kronor 50 öre, så fordra herrar Burén och Stephens 3 kronor 50 öre; då herrar Reuterswärd och Örwall m. fl. begära ett tullskydd af 2 kronor för råg, korn och majs, så nöja sig herrar Burén och Stephens icke med mindre än 2 kronor 50 öre; likaså begära herrar Reuterswärd och Örwall m. fl. för ärter och bönor 2 kronor, men herrar Burén och Stephens 2 kronor 50 öre. Herrar Reuterswärd, Örwall m. fl. vilja på malt ha en tull af 2 kronor, herrar Burén och Stephens 2 kronor 50 öre. För mjöl och gryn, alla slag, nöja sig herrar Reuterswärd och Örwall m. fl. med 3 kronor 50 öre, men herrar Burén och Stephens fordra 4 kronor. Då herrar Reuterswärd, Örwall m. fl. vilja låta lin-, hamp- och rapsfrö ingå fritt, fordra herrar Burén och Stephens 4 kronor, allt pr 100 kilogram. Herrar Reuterswärd, Örwall m. fl. begära för fläsk en tull af 10 öre, herrar Burén och Stephens deremot fordra 20 öre; för smör fordras i den ena motionen 10 öre, i den andra 20 öre, ost 15 öre i den ena, men 20 i den andra, ister 6 öre i den ena, 12 öre i den andra och under det herrar Reuterswärd, Örwall m. fl. i fråga om kött nöja sig med 5 öre, fordra herrar Burén och Stephens icke mindre än 15 öre, allt pr kilogram. Går man in på granskning af jerneffekterna och de tullsatsar, som der vid lag äskas, så visar sig förhållandet vara enahanda. Herrar Reuterswärd, Örwall m. fl. nöja sig med en tull af 80 öre för 100 kilogram tackjern, men herrar Burén och Stephens fordra 1 krona 80 öre. Och för att nu tala om en småsak, men som väl egnar sig att belysa situationen, så, under det den ena jernbruksegaren herr Reuterswärd anser, att för en så kallad oemaljerad gryta, afsedd att koka välling och gröt uti, för den som icke har råd att hålla sig med emaljerade kokkärl, en tull af 4 öre kan vara tillräcklig, så fordra herrar Burén och Stephens, den ene från Boxholm och den andre från Husaby grytbruk, att en dylik simpel gryta skall draga en tull af 10 öre per kilogram. Detta skall väl vara konsekvent kan jag förmoda, då ju herrar Burén och Stephens också föreslå högre mjöltull än herrar Reuterswärd och Örwall m. fl. fordra.

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Det ser ut som om de ansågo, att det icke är så noga, om man fördyrar priset på den grofva grytan, afsedd för de mindre bemedlade klasserna; men deremot då de gälla den finare emaljerade grytan, hvilken herr Reuterswärd anser tåla vid en tull af 35 öre, så vilja herrar Burén och Stephens för den fina grytan, som användes af den finare delen af befolkningen, nöja sig med något mindre, och föreslå en tull af 25 öre per kilogram. Der finner man sig frestad att för andra gången åberopa den der sentensen: "Det är den rike man skyddar och den fattige man håller efter, ehuru man säger sig förfäkta den fattiges intressen". Sedan jag nu uppdragit en jemförelse mellan de olika motionernas tullsatser, ber jag att äfven få säga några ord om den föreslagna tullens förhållande till varans värde. Jag vill då erinra, att en gryta af 2 kannors rymd har en vikt af 4 kilogram, en gryta om 3 kannors rymd väger 6 kilogram. Brukspriset för de båda grytorna är 2 kronor 50 öre. Sålunda utgör tullen 10 öre för kilogram, 40 procent af varans värde. Det är dock nog mycket, att man af den grofve arbetaren vill fordra en så hög tull på den grofva gryta, i hvilken han skall koka de grofva gryuen och det grofva mjölet. Hvart skall väl allt detta leda i längden? Jag vet det icke, men säkert är, att om herrar Reuterswärds, Örwalls med fleres förslag vid denna riksdag går segrande ur striden, så kunna vi vänta, att vid kommande riksdag herrar Burén och Stephens nog skola veta att bereda seger åt sina förslag. Jag är icke van att klandra och vara bitter, och jag skall icke heller nu förleda mig till något sådant, men jag kan icke annat än finna det besynnerligt, att sedan herrar Burén och Stephens först afgifvit en själfständig motion, uti hvilken de till alla delar hufvudsakligen skilja sig från den Reuterswärdska, så förklara de sedermera, att de förena sig med sin kammarkamrat herr Reuterswärd, hvilkens åsigtur de "hufvudsakligen" dela. Det är verkligen en något egendomlig och för mig alldeles ny betydelse af adverbet "hufvudsakligen".

På samma gång man emellertid nu vill fördyra de nödvändiga lifsförnödenheterna, så söker man trösta den fattige arbetaren med att förespegla honom en möjligen blifvande nedsättning i tullen på kaffe och socker, och i det syftet hafva framkommit åtskilliga motioner; ja i en sådan har man till och med föreslagit upphäfvande af kaffetullen. Ja detta må nu vara godt och väl, men för min del anser jag, att detta är en alldeles särskild fråga och att om statsverkets tillgångar medgifva, att kaffetullen nedsättes eller borttages, så bör detta ske utan alla vilkor och icke sättas i sammanhang med tullförhöjningar på andra håll.

Jag ber herr talmannen om ursäkt, att jag gjort denna afvikelse från ämnet; vill nu återgå till utskottets föreliggande förslag. Dervid skall jag dock icke taga kammarens tid i anspråk med att söka inverka på mina icke meningsfränder i fråga om sjelfva systemet, ty det har jag försökt många gånger förut men lika ofta misslyckats.

Under hopp om att min öfvertygelse respekteras såsom jag respekterar andras, skall jag sålunda i hufvudsak icke tala emot men ej heller rösta för betänkandet. Vid 1885 års riksdag, då herr Örwall

var bärare af den stora tullmotionen, var brödet alldeles uteglömdt. Jag tog mig då friheten att göra påminnelse derom, men utan framgång. Förra året, då grefve Sparre bar fram en motion af samma art, var, äfven då, brödet uteglömdt; jag gjorde samma påminnelse som året förut men med lika liten framgång. I år har brödet emellertid blifvit ihågkommet, men de tullsatser som föreslagits äro i min tanke olämpliga; den ena är för hög, den andra deremot för låg. Men jag håller motionärerna i år dock räkning för att de kommit ihåg brödet; ty skall man lägga tull på mjölet, så är det nödvändigt, att äfven brödet får draga tull i proportion derefter, ehuru den nu föreslagna tullsatsen å det finare brödet synes mig onödigt hög.

Jag har velat tala om de olika brödsorterna och tullsatserna å dessa, för att få framhålla den grundtanken, att kan tullverket skilja på groft och fint, mörkt och ljust bröd, så bör det vara lika lätt att skilja emellan de olika mjölsorterna, de gröfre och finare, de mörkare och ljusare, och sålunda icke åsätta — såsom bevillningsutskottet föreslår — lika hög tull på det grofva rågmjölet som på det fina hvetemjölet, då det senare har dubbelt så högt varuvärde som det förra och då rågmjölet derjemte utgör hufvudbeståndsdelen af den fattiges föda. Och är det en orättvisa i och för sig att spanmåls- och mjöltullar åsättas, så är det än mer orättvist, när denna beskattning kommer att drabba ojemnt, så att de största skattebördorna träffa dem, som minst kunna bära dem. Jag vet nog, att man skall härvid bemöta mig med det vanliga svaret, att våra tulltjenstemän icke kunna skilja mellan de olika mjölsorterna; ja det är mången gång de säga sig icke kunna skilja på våra vanliga nödvändighetsartiklar äfven af andra slag, och när helst de äro oförmögne dertill, är det den fattiges pung det gäller. Jag skall be att i detta afseende få åberopa en auktoritet från denna kammare. Vår nuvarande vice talman yttrade nemligen för flere år sedan: "Det är detta jag velat hafva sagt mot det ständiga talet om arbetarens fördel. Slår man upp tulltaxan finner man raka motsatsen. Jag har förut påpekat, huru som särskildt för vissa artiklar, såsom t. ex. kläde, arbetaren får betala flerdubbelt högre tull än den bemedlade, därför att han icke har råd att köpa de finare, lättare tygerna utan måste köpa af de gröfre, de som väga mera. Härigenom får han betala ända till 3 å 4 gånger högre tull för sina kläder än den rike för sina kläder. Med tobak är förhållandet enahanda." Till dessa båda af herr vice talmannen åberopade artiklar skulle kunna fogas många andra, men jag skall nöja mig med att nämna blott en enda, nemligen kaffe. Hvar och en af herrarne vet, att det finnes kaffe, som kostar kronor 1:25 skålpundet och derutöfver. Men det finnes äfven sämre sorter Brasil, Santos, Costa Rica och Laguiera med flera, som helt nyligen hafva kostat 50 å 70 öre skålpundet och der under. Ehuru priset på det ena slaget således ofta är dubbelt dyrare än på det andra, är dock tullen på allt kaffe lika. Då jag förra året, när tullstriden pågick, fäste uppmärksamheten härpå, fick jag samma svar som nu i afseende på mjölet: "man kan icke skilja de olika sorterna åt i tullen." Häremot vill jag dock

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

nämna, att om en yngling nyss kommen från skolan eller föräldrahemmet vinner anställning såsom elev i en kryddkramhandel, dröjer det icke länge, innan han har lärt sig den skilnadskonsten. Jag skall emellertid villigt erkänna, att, ehuru det finnes många medel att skilja de olika kaffesorterna åt såsom bönornas olika skapnad och storlek, färg och lukt, med mera, är det likväl svårare att skilja de olika kaffesorterna från hvarandra än de olika brödsorterna. Ty det senare är så lätt, att det vore rent af en förolämpning mot våra nitiske, intelligenta och skarpsynta tulltjenstemän, om man påstode att de, vare sig vid ett måltidsbord eller vid en tullförrättning icke skulle kunna skilja på torrt groft s. k. spisbröd och mjukt fint hvetebröd; att de icke skulle kunna finna olikhet emellan en mörkbrun ankarstock och ett bländhvit franskt bröd.

Det finnes ingen enda i denna kammare, derom är jag öfvertygad, som icke kan skilja mellan en grof skånsk limpa af rågmjöl och en kringla, bakad af hvetemjöl. Och lika lätt som det är att skilja emellan nu åberopade brödsorter, lika lätt och ännu lättare är det att skilja emellan finsiktadt hvetemjöl och sammanmalet groft rågmjöl, blott den goda viljan är med. Men om man icke dess mindre påstår, att man icke kan skilja mellan de olika mjölsorterna, ber jag att få förevisa ett normalprof, som bestyrker mina påståenden. Ett dylikt normalprof af olika sockerslag finnes till tullverkets ledning vid förtullning af socker. Allt sådant som är mörkare än N:o 18 enligt den i världsmarknaden gällande holländska standard, drager en tullsats af 23½ öre per kilogram, och allt från och med N:o 18 och högre 33 öre för kilogram. Tilläggas må äfven, att det är mycket lättare att skilja på olika sorter mjöl än på olika sorter socker. När man för att bestämma slaget socker kan taga hänsyn till endast ett kännetecken, nemligen färgen, har man vid mjölet två, nemligen både finhet och färg. När jag talar om att tullsatsen för det grofva mjölet bör nedsättas, är det därför att de fattigare skulle hafva nytta deraf, och om Riksdagen fattade ett sådant beslut, skulle hvarje familj, som består af man, hustru samt två eller tre halfstora barn få sin årliga brödföda förbilligad med minst 8 à 10 kronor, och det är icke litet penningar för en sådan familj. Utom för detta ändamål förordar jag nedsättning i den föreslagna rågmjölstullen äfven därför, att man genom en mindre tullsats derå undviker bedrägerier vid mjölimporten. Bestämnes nu tullen å groft rågmjöl till kronor 3,50 och för kli till 30 öre för 100 kilogram, så skall jag angifva ett lagligt och ett olagligt sätt att kringgå denna tullbestämmelse. Förutskickas må dock, att intetdera sättet är lämpligt för den fattige att draga nytta utaf, ty dels har han i allmänhet ej några penningar att köpa några större partier för på en gång, dels, hvad städernas arbetare angår, äro de anvisade till bagaren för sitt brödbehof, emedan de sjelfva icke hafva någon bakugn till sin disposition; men för bagaren sjelf och alla andra, som använda stora partier rågmjöl till groft bröd, och icke vilja underkasta sig att betala den dryga tullen af 3,50, utan förskaffa sig en billigare, eller 2,22 är sättet följande: man sammanblandar 60 kilogram prima rågsikt med 40 kilogram kli och får af denna samman-

sättning naturligt godt rågmjöl af vida vackrare beskaffenhet än det i allmänna handeln nu gängse och till 1 krona 28 öre billigare tull-sats för 100 kilogram än den nu föreslagna.

Rörande det olagliga sättet, som lönar sig ändå bättre och därför ännu mera kommer att praktiseras, må nämnas: att den eller de, som vilja begagna sig deraf, beställa från sina hus, sina affärsvänner i utlandet, Ryssland, Tyskland eller Danmark, en blandning af 25 procent prima hvetemjöl eller rågsikt och 75 procent kli, d. v. s. tillsammans 100 kilogram. Väl sammanblandadt der på platsen, skall ingen svensk tullkammare kunna tullbehandla det för något annat än kli och sålunda för en tullafgift af 30 öre, i stället för 1 krona 10 öre, som det hade kostat, om det kommit in hvart för sig. Lika lätt som det på så sätt är att bedraga statsverket, är det att för importören å sina magasin skilja mjölet från kliet; en sak som tydligt åskådliggöres genom det af mig förevisade profvet.

En dylik import, i stor skala idkad, skall lemna importörerna en vida större vinst än de hitintills på långliga tider varit vana vid. Jag anser därför att man bör göra skilnad mellan finsikt å ena sidan och det sammanmalda å den andra. Jag instämmer i det närmaste uti herr Eliassons förslag. Han föreslår 1 kronas tull på 100 kilogram kli och 3 kronor på sammanmalet eller gröpadt mjöl af alla slag. Om man tager steget fullt ut och sätter tullen till 1 krona 50 öre för kli och 2 kronor 50 öre för sammald och gröpe, så torde någon anledning till falsarium icke komma i fråga, emedan det då blir blott 1 kronas skilnad i pris, men nu, då det är 3 kronor och 20 öres skilnad, blir förhållandet ett annat, detta är ju alldeles för lockande för den, som har benägenhet att bedraga. Nedsättes deremot tullen å det grofva rågmjölet till 2 kronor 50 öre, så få qvarnarne å de öfriga föreslagna tullsatserna på mjöl och gryn ingen orimlig fördel utöfver den rättighet dem bör tillkomma.

Man säger att det icke skall fördyra brödet, om den nu föreslagna mjöltullen går igenom: "Det skall ingenting verka" o. s. v. Häremot får jag åberopa qvarnindustriidkareföreningens egen utsago i sin petition till Konungen, deri det heter, att den inregistreringsafgift som egde rum å hvetemjöl endast en kort tid, ty den beviljades 1880 och upphäfdes 1882 och utgjordes med blott 8 $\frac{1}{2}$ öre för lispundet, dock verkade så till fördel för den svenska qvarnindustrien, till följd af minskad mjölimport, att de svenska qvarnegarne blefvo i stånd att sätta sina qvarnverk i tidsenligt skick; och när 8 $\frac{1}{2}$ öre på så kort tid och blott för ett slags mjöl kan verka så, ty det fordras icke små summor att sätta en mängd qvarnar i fullgodt skick — hur skall det icke då verka, när man vill åsätta en tull på *alla* mjölsorter af icke mindre än 30 öre för lispundet. Det torde icke behöfva nämnas, att den brödätande befolkningen får betala kalaset, och att den verkan af obehaglig art denna tull kommer att medföra icke är obetydlig.

Herr talman, det är svårt för mig att framställa något yrkande, då jag icke vet, hur första punkten utfaller, och svårt i alla hänseenden, då jag under inga förhållanden vill hafva tull å spanmål och mjöl, men om den första punkten utfaller i enlighet med utskottets

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

förslag, så måste jag anhålla att få yrka den ändring af andra punkten, att rågmjölet måtte draga en lämpligare och billigare tull än den som föreslagits. Jag ber därför att få göra detta yrkande sedan.

Jag skall nu sluta mitt anförande med att ännu en gång upprepa det af vår ärade vice talman fälda yttrandet: "Det är den rike, man skyddar, den fattige man håller efter, ehuru man säger sig förfäktat den fattiges intressen." Jag har intet yrkande att göra, men har velat uttala detta till protokollet.

Herr J. H. G. Fredholm: Då vi hörde herr talmannen framställa förfrågan, om diskussionen kunde anses vara avslutad, och detta efter det att endast två talare uppträdit i den bevillningsfråga, som nu föreligger och hvilken, efter hvad bevillningsutskottet sjelft säger, innebär en fullständig systemförändring i tullpolitiskt afseende, då får jag bekänna, att jag icke kunde afhålla mig från att begära ordet. Det var mig nemligen omöjligt att fatta, att en af Riksdagens kamrar skulle kunna skrida till afgörande af en så ytterst viktig fråga efter en så knapphändig öfverläggning. En votering utan föregående diskussion låter endast tänka sig under den förutsättning, att den systemförändring, som man nu vill genomföra, är så väl utredd och genomtänkt, att det icke kan blifva rådande mer än en mening om systemets förträfflighet. Men detta är enligt min mening så långt ifrån fallet med föreliggande utskottsbetänkande, att man tvärt om kan våga det påståendet, att det icke finnes något system alls i den af utskottet föreslagna systemförändringen.

Först och främst må det uppmärksammas, att det af utskottet föreslagna tullsystem blott är *en bit* af ett system, alldenstund det, såsom utskottet sjelft säger, ej är fråga om annat än skydd för våra hufvudnäringar, jordbruk och bergsbruk. Vid sådant förhållande må man med lätt förklarlig oro fråga, huru skall det då gå med landets alla öfriga näringar? Utskotter behagar med afseende på dem förklara, att, såsom ett corollarium till det hufvudnäringarne beredda tullskydd, ett sådant skall beredas äfven öfriga näringar, men, säger utskottet, detta senare låter ej genomföra sig i vidsträcktare mån än "så långt som möjligt". Denna möjlighet är föga hugnesam för den, som i likhet med mig hyser en varm nitätskan för landets öfriga näringar i ej mindre hög grad än för jordbruk och bergsbruk, och det skänker blott ringa tröst i bedröfvelsen att som undantag från regeln finna, att utskottet med synnerlig förkärlek omhuldat blott en af landets öfriga näringar, nemligen qvarnindustrien.

Utskottets system är vidare af beskaffenhet att icke hålla hvad det lofvar, hvarken beträffande jordbruket eller bergsbruket. Med afseende å den förstnämnda näringen skall tull å spanmål komma att verka till spanmålsprisens fördyrande. Man har förnekat detta och påstått, att låga tullsatsen icke verka till förhöjning i spanmålsprisen. Men om så är, hvad har då jordbruket för nytta af tullen? Jo! säger man, den skall bereda jemvigt mellan produktionskostnaden och försäljningspriset. Är detta meningen? ja! då är den af utskottet föreslagna tullsatsen för låg, ty så väl i Tyskland som Frankrike, på

hvilka båda ställen den är högre, är man nu angelägen att höja spanmålstullen, emedan den i omnämnda hänseende visat sig vara overksam. Den från tullvänlig sida förut så flitigt framhållna uppfattningen, att spanmålstullen ej förhöjer spanmålspriset, har utskottet dock ej nu velat vidhålla, utan för sin del förklarar, att tull å spanmål icke kan förnekas förhöja priset, ehuru icke med hela beloppet af den åsatta tullsatsen. Förhöjningen må emellertid blifva hur stor som helst, så kommer den i alla händelser endast en ringa del af landets jordbrukare till godo och dessutom hvar och en af dem mer, i samma mån han är i besittning af större jordagods. Men det förhöjda priset, det får den fattigare befolkningen betala och af densamma den del mest, som äter mest bröd. Visserligen har utskottet velat bjuda denna befolkning ett vederlag i nedsättning af kaffetullen. Men om också den fattiges utgifter på sådant sätt ej komma att stiga så mycket som de annars skulle göra, så skipas dock den rättvisan på statsverkets bekostnad, ty när kaffetullen går oförminskad in i statskassan till hela sitt belopp, så är förhållandet ett annat med det förhöjda pris å spanmålen, som genom den åsatta tullen uppstår, enär endast $\frac{1}{4}$ af den råg och $\frac{1}{2}$ af det hvete, som inom landet konsumeras, passerar genom tullverket för att der tullbeskattas. Och skulle man i så hög grad vinna det med tull å spanmål eftersträfvade målet, att allt landets behof af höstsäd komme att produceras inom landet, då skulle statsverket ej få in någonting alls af spanmålstullen, men väl förlora kaffetullen.

Hvad beträffar jernhandteringen, lefver utskottet i den tron, att denna näring skulle kunna få något verkligt gagn af de föreslagna jerntullarne. Men huru ringa den betydelse är, som dessa kunna hafva för jernhandteringen, synes mig böra framgå icke blott deraf, att jern till ett belopp af 50 procent af den jernkvantitet, som förbrukas inom landet, utföres, utan ock deraf, att den importerade jernkvantiteten ej utgör mer än 10 procent af den i landet förbrukade. Frånräknar man gjutjern och jernvägsskenor, som uppgå till 70 procent af hela importen, så utgör den återstående införseln af jern endast 7 procent af hvad vi deraf utföra. Att utskottet sökt bereda jernhandteringen fördel af tullskydd, derom är i och för sig ej något att säga, när meningen ju är att nu införa ett tullskyddsystem, men att bereda denna näring ett skydd, som för densamma kommer att blifva af föga gagn, på samma gång det för landets hela öfriga industri kommer att medföra de bedröfligaste verkningar, det kan icke, ur synpunkten af det allmänna bästa, anses klokt och är allt annat än systematiskt; ty jernet är för industrien ett näringsmedel lika mycket som spanmålen är detta för människan, och att lägga tull på jern blir då detsamma som att lägga skatt på den produktionsförmåga, hvilken man just äser att befrämja.

Värre än allt det öfriga är dock, att utskottets system just saknar den egenskap, som bör finnas hos hvarje system, om följdriktighet får anses som ett väsentligt vilkor för ett sådant. Att utskottet vid ett sådant vilkor ej fäst afseende, derpå gifvas mångfaldiga bevis. På ena stället i betänkanudet vill utskottet ej lägga tull å

*Angående
injörande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

hafre, emedan detta är en exportartikel, men i fråga om smör, som också är en exportartikel af ej mindre betydelse än hafre, får detta skäl ej gälla. Ehuru en exportartikel, skall smör tullbeläggas, egentligen för att förhindra täflan af infördt konstsmör, som skall tullbehandlas lika med naturligt smör. Men på samma gång hög tull äsättes konstsmör, göres talg tullfritt, och på sådant sätt liksom inbjuder man till fabriksmessig beredning af konstsmör inom landet och gör derigenom den täflan med mejerismöret, som man ville förhindra, så mycket värre. Å ena sidan tullbelägges majs — äfven vid ifrågasatt förbud att använda sådant till bränvinsbränning, hvadan annan majsens användning ej återstår än till kreaturs utfodring — emedan majs täflar med den inhemska spanmålen vid kreaturs utfodring, å andra sidan kan utskottet icke vara med om att höja tullsatsen på kli till det högre belopp, som blifvit föreslaget, emedan denna artikel har betydelse för kreatursutfodringen.

Utän tvifvel är det alldeles i sin ordning att, då man lägger tull på spanmål, äfven lägga sådan på förmalningsprodukterna deraf, men vid tillämpningen af denna rigtiga princip har utskottet återigen uraktlätit iakttagande af följdriktighet. Med ledning af uppgifter, som jag tills vidare vill lemna ogranskade, har utskottet räknat ut huru mycket prima mjöl fås af en viss quantitet spanmål och derefter beräknat tullen på mjöl i förhållande till tullen å spanmål. Men dervid har utskottet alldeles lemnat ur räkningen den quantitet sekunda mjöl, som vid förmalningen jemte prima mjölet erhålles, ehuru det förra, lika väl som det senare, under namn af mjöl importeras, produceras och konsumeras. Det är tydligt, att mjöltullen på sådant sätt blifvit högre än den i förhållande till mjölutbytet och spanmålstullen rätteligen skulle hafva varit. Ännu högre har den blifvit äfven därför, att utskottet vid sin beräkning icke fäst afseende på att vid förmalningen erhålles icke endast mjöl utan äfven kli, och har detta fått passera opåaktadt, ehuru kli i en senare punkt blifvit särskildt tullbelagdt. Hade vid mjöltullens uträkning vederbörlig hänsyn tagits till utbytet äfven af sekunda mjöl och kli, så hade mjöltullen blifvit en helt annan. Hade utskottet vid ett sådant tillvägagående kommit att finna den ur tullen å spanmål framgående tullen å mjöl alldeles för låg för qvarnindustriens förmenta behof af tullskydd, så hade detta varit en sak för sig, på hvilken jag nu ej vill ingå. Jag vill endast framhålla den brist på logik och följdriktighet, som vid bestämmandet af mjöltullen blifvit ådagalagd, derigenom att icke hvar sak fått gälla för sig, å ena sidan den på grund af spanmålstullen nödiga och af densamma matematiskt beroende mjöltullen, å andra sidan det för qvarnindustrien behöfliga tullskyddet.

Ett tillvägagående så beskaffadt, som det nu framhållna, kan å den omkastning i vår tullpolitik, hvarom nu är fråga, ej förläna karakteren af system. Hvad är det då, som man kan antaga att utskottet med sitt betänkande åsyftar? Jo! en total omkastning i de politiskt-ekonomiska grundsatser, som under lång tid gjort sig gällande på näringslivets område. För att belysa detta påstående ber jag få erinra, att 1839 års tullkomité uppstälde som allmän regel för vår tullpolitik:

att ädla metaller samt föremål för vetenskap och skön konst borde åtnjuta tullfrihet; att råämnen till förädling för näringarne och konstfliten borde vara tullfria eller åsättas endast låga tullsatser; att till någon del förädlade föremål borde beläggas med något högre tull; samt att fullt förädlade slöjdvaror skulle draga högsta tull, med undantag för redskap och verktyg, som borde lägre beskattas.

Sådana voro de grundsatser, som framgingo ur en noggrann undersökning af näringsverksamhetens tillstånd inom landet för femtio år sedan och som voro frukten af en dyrköpt, inom vårt land förvärfvad erfarenhet under en föregående lång skyddsperiod. Faktiskt gjorde sig dock dessa grundsatser ej gällande förr än vid 1854 års riksdag, och detta endast i princip. 1854 års Riksdag säger nemligen i sin till Kongl. Maj:t afåtna skrifvelse: att riksens ständer beslutat antaga såsom allmän grundsats att tullavgifterna böra göras sådana, att de göra loflig handel med varorna möjlig. "Icke heller hafva vi", säga ständerna vidare, "förbisett den svenska industriens intresse, så vidt detta beror af tullagstiftningen, utan fastmera sökt befrämja detta, visserligen icke genom hinder mot fri täflan, utan genom att söka undanröjda de hinder, hvilka försvåra en sådan täflan och som förnämligast bestå i de på näringsidkarnes lefnadskostnader och på materialerna för deras handteringar lagda höga afgifter."

Långsamt och med stor försigtighet gick man till väga, då man sista gången öfverändakastade det system, som länge legat till grund för vårt ekonomiska lif och innan man omfattade det som sedan dess varit rådande. Nu deremot vill man företaga en genomgripande systemförändring, utan att ens diskutera frågan. Det synes för utskottet endast gälla att förhindra bearbetandet af utländska råämnen och utestänga den utländska konkurrensen, och detta förmenar man skall gifva lyftning åt näringslivet, bringa till stånd en nationell industri, bereda billigt pris åt konsumenten genom producenternas täflan på den inhemska marknaden, skapa ökade arbetstillfällen och högre arbetslön åt arbetaren samt slutligen genom allt detta i förening åstadkomma en fördelaktig handelsbalans med utlandet, hvarigenom vi kunna betala våra skulder. Om så beskaffade illusioner yttrade sig 1854 års Riksdag sålunda: "erfarenheten inom vårt eget fädernesland har redan under en lång tidrymd ådagalagt, att skyddet för näringarne saknat den deraf förväntade kraft att lifva och befrämja industrien, och att fast hellre just de näringar, som aldrig egt eller ock beröfvats detta konstlade skydd, under fri och öppen täflan med utlandet vunnit stark utveckling i afseende på tillverkningarnes myckenhet och godhet i förening med billigare pris."

Erfarenheten sedan 1854 har ej jäfvat rigtigheten af de grundsatser, som då af Riksdagen uttalades. Genom tillämpning af dessa grundsatser hafva våra näringar vunnit en utveckling, som bör utgöra ämne till glädje för hvarje svensk man och till hvilken svenska historien ej kan förete motstycke under någon som helst lika lång period. Särskildt torde vid denna utveckling böra beaktas de mekaniska verkstäderna, hvilka vid förenämnde tidpunkt intogo det fjerdje rummet af de svenska förädlingsnäringarne, men som nu intaga det förnämsta.

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

I fri täflan med utlandet, utan allt slags skydd hafva de under denna period af trettio år bragt sig upp till en sådan ståndpunkt, att de nu utgöra en heder och en prydning för det svenska näringslivet.

Huru har nu utskottet visat sin månhet om dessa verkstäder, dessa de förnämsta härdarne för det intelligenta svenska arbetet? Jo! utskottet har för dem försvårat deras produktionsvilkor, och detta ej blott genom att åsätta tull å de lifsmedel, som de mekaniska arbetarne förbruka, utan äfven genom den föreslagna tullen å de råmaterialier, som äro behöfliga för sjelfva maskintillverkningen, och allt detta utan att i tull å verkstädernas tillverkningar gifva dem den ringaste ersättning för dessa ökade utgifter. Utskottet, som säger sig "bedöma allt ur synpunkten för det allmänna bästa", yttrar om de för verkstäderna uppkommande olägenheterna af de föreslagna jerntullarne: "då i vårt land de, hvilka frambringa sådana råämnen, äro till antalet betydligt flere än de, hvilka förädla samma ämnen, har utskottet vid de olika intressenas vägande mot hvarandra funnit verkstädernas intressen, såsom mindre omfattande, i denna punkt böra vika". Det är således i fullt medvetande om den skada, som kommer att drabba de mekaniska verkstäderna genom de ifrågasatta jerntullarne, som utskottet gått att föreslå dem, och detta ehuru de ingalunda kunna bereda jernhandteringen en förenämnda skada motsvarande nytta. Man kunde vara frestad att döma utskottet mycket hårdt för denna bristande omtanke om en af våra förnämsta näringsgrenar, om icke utskottet vore i viss mån ursäktadt för att det ej tagit vederbörlig hänsyn till vår förnämsta industris berättigade anspråk på att ej skadas genom tullagstiftningen, då utskottet dervid haft att stödja sig på en petition, som blifvit afgifven af ett mindre antal af denna närings hufvudmän, hvilka utan erhållet uppdrag fört denna närings talan. Jag är emellertid fullt förvissad, att de protektionistiska petitionärerna förväntat sig andra frukter af sitt ådagalagda nit "för det allmänna bästa" än att för egen del komma i åtnjutande af tull å de råämnen, som af dem förbrukas, men deremot tullfrihet å deras färdiga tillverkningar.

Fästa vi oss endast vid en enda af de råmaterialier, som de mekaniska verkstäderna förbruka, nemligen engelskt gjutjern, så finna vi, att den åsatta tackjernstullen kommer att utgöra ej mindre än 20 procent af det engelska gjutjernets pris, och att detta för verkstäderna i gemen skall komma att medföra en högst betydligt ökad kostnad för det af dem producerade gjutgods, i hvilket det engelska gjutjernet ingår till största mängden, det är alldeles tydligt. Utskottet tror, att det engelska jernet skall kunna utbytas mot svenskt tackjern, men detta är ett fullkomligt misstag. Engelskt gjutjern och svenskt tackjern äro olika saker och kunna därför ej under alla förhållanden bytas ut det ena mot det andra. Den tull, som de mekaniska verkstäderna få betala för hvad de måste af engelskt gjutjern förbruka, kan således ej komma jernhandteringen till godo, och då blir den åsatta tullen ingen skyddstull för jernhandteringen, utan endast och allenast en finanstull, genom hvilken man lägger skatt på den näring, som sysselsätter sig med tillverkning af maskiner. Och hvilka

följder tro herrarne att en så beskaffad skattläggning skall medföra för landets öfriga näringar, för hvilka maskinerna utgöra de händer, med hvilka de arbeta? Jo! inga andra än att de mekaniska verkstäderna af landets öfriga näringsidkare måste taga åter det förhöjda pris, hvarmed maskinerna genom ökad pris på råmaterialet komma att fördyras, och på det sättet skola produktionsvilkoren för landets hela industri komma att försvåras Sannerligen det är på det sättet man befrämjar det svenska arbetet

På sätt nu visadt blifvit, hvilat hela det af utskottet uppgjorda så kallade systemet på hvarandra motsägende grundsatser och är i besittning af så liten följdriktighet, att det för hvar och en, som närmare tänker på saken, måste blifva alldeles tydligt och klart, att utskottets förslag omöjligt låter sig utan betänkliga vådor oförändradt genomföras. Visserligen kan man med majoritetens magt votera fram detta tullbetänkande vid denna riksdag, men följden deraf skall icke blifva någon annan, än att hvarje kommande Riksdag skall blifva en tullriksdag. Ett protektionistiskt tullsystem kan nemligen lika litet, som hvarje annat system undvara logik och följdriktighet, och innan dessa nu felande egenskaper i utskottets förslag vunnits, skola enligt min öfvertygelse kommande Riksdagar få sysselsätta sig med föga annat än att afgöra tullmotioner, som afse att afhjälpa de fel och brister, som af förslaget antagande nu komme att blifva en följd.

Genom det nya systemet skulle, enligt hvad systemets förfäktare upprepade gånger utbasunat, tillgången på arbete blifva rikligare och arbetaren erhålla högre arbetslön. Tro nu herrarne att alla de, hos hvilka detta ständiga tal om förhöjda arbetspris blifvit en trosartikel, hafva gjort sig reda för alla de förutsättningar, hvarpå tullvännerna bygga detta löfte? Nej visst icke! de arbetare som hysa den tro, att de skola få högre aflöning i samma stund de nu föreslagna tullarne gå igenom, de bry sig litet om systemets finesser, de taga löftet rätt och slätt sådant det gifvits och tro sig vara i sin goda rätt, om de utan vidare yrka på högre aflöning i samma stund kamraren godkänner utskottets förslag. Få de ej den högre aflöning, på hvilken de gjort sig räkning — och hur skola de kunna få den? — så anse de sig utau tvifvel hafva blifvit missledda. Och tro de detta hafva skett med afsigt, hvilket med hänsyn till en mycket vanlig misstro icke är alldeles oantagligt, så kan detta vara farligt.

Med antagande af nu föreliggande förslag äro nog en hel del andra faror förknippade. Det nya systemet står i fullkomlig motsats till det nu rådande. Med alla sina fel och brister är det senare dock en produkt af 30 års praktik. Alla i nuvarande tulltaxa upptagna tullsatser hafva här både debatterats och voterats, hvarenda en, och man har därför trygghet för att de stå i harmoni med vårt nuvarande näringslif. Hvad veta vi deremot om det nya systemet? Intet annat än att det är i högsta måtto ofullkomligt, att det föga sannolikt för-
mår hjälpa, der det är meningen att hjälpa, men att det med visshet kommer att hårdt drabba flera af våra förnämsta industrigrenar. Skola vi då kasta bort hvad vi hafva och som vi pröfvat för något opröfvadt, hvilket tullvännerna tro och påstå vara bättre, och detta blott på en

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

eller några få rösters öfvervigt? Nej, sådant vore för visso i högsta grad oklokt. Är det verkligen folkets mening, att vi nu skola införa ett protektionistiskt system i vår tullagstiftning och åter upprepa ekonomiska experiment, som vi förut fått dyrt betala? Nå väl! så besluta det då, men låt åtminstone folkets mening först få göra sig gällande.

Herr talman! Det skulle kunna vara mycket mera att tillägga i denna sak, men jag är rädd att redan alltför länge hafva upptagit kammarens tid och jag skall derfore nu sluta med anhållan att framdeles vid afgörandet af de särskilda punkterna få meddela sådana faktiska upplysningar, som, innan punkterna afgöras, kunna vara förtjenta af att tagas i betraktande.

Herr Waldenström: Herr talman! Mine herrar! Jag känner det mycket ansvarsfullt att taga till ordet i den föreliggande frågan; och jag har från flera håll blifvit ifrigt uppmanad att icke tala. Men å andra sidan kan jag icke finna annat, än att pligten bjuder mig att tala, en pligt som åligger mig på grund af den ställning, jag intager såsom riksdagsman för en af Sveriges i industrielt afseende mera betydande städer.

Så mycket mer är det min pligt att tala, som jag har fått en adress, hvilken under de tre à fyra dagar den varit tillgänglig blifvit under-tecknad af 3,500 af stadens invånare, tillhörande olika samhällsklasser, deri man uppmanar mig att inlägga en kraftig gensaga mot de lifs-medelstullar, som nu af bevillningsutskottet blifvit föreslagna. Jag skulle derför illa motsvara det förtroende, jag af Gefle stad erhållit, om jag tege i denna fråga.

Det klagas och har länge klagats öfver ekonomiskt betryck i landet; och att ett sådant betryck är för handen måste man ju medgifva. Likväl tror jag, att klagomålen öfver detta för handen varande betryck äro icke så litet öfverdrifna. När en ande af missmod griper en menniska, ser hon allting i svart. En sådan ande har också mycket lätt att smitta omkring sig. Det är i allmänhet lättare att genom en klagovisa göra hundra människor missmodiga, än att genom en glad visa uppmuntra en enda som är missmodig. Bland de skrifter, som utdelats till Riksdagens ledamöter, har jag här en liten sådan, med titel: "*Jordbrukets bankrutt*", öfversatt från Neue preussische Zeitung. Denna skrift förklarar, att det tyska jordbruket och den tyska industrien äro totalt till spillo gifna för den transmarina konkurrensen. Jag anför detta endast såsom ett exempel på, huru missmodet leder dertill, att man ser allting i svart. Hos oss griper också den socialistiska rörelsen ganska hastigt omkring sig; och hvarpå beror detta, om icke derpå, att det är så lätt att göra människor missmodiga och lära dem se allting i svart.

Att klagomålen äro öfverdrifna i åtskilliga afseenden, är icke så svårt att bevisa. De protektionistiska tidningarne hafva mycket selsatt sig med att uppduka alla både möjliga och omöjliga, både rimliga och orimliga historier, hvilka sedermera befunnits icke ega någon grund i verkligheten. Hvem känner t. ex. icke den der historien från

Ormesberga socken, om hvilken en protektionistisk stockholmstidning sade, att der funnos endast två hemmansegare, som icke gjort cession; alla de öfriga hade strukit med på borgen, vexlar o. d. Vid närmare undersökning, som tidningen "Nya Vexiöbladet" lät anställa, befunns det, att Ormesberga socken räknade inom sig en prest, två egenomsherrar och 23 hemmansegare. Presten var efter der varande förhållanden ganska förmögen; de båda herrgårdarne voro bland de största och bästa i länet; och af de 23 hemmansegarne hade blott tre gjort cession under det de öfrige 20 stodo sig ovanligt godt. Således, när tre hemmansegare gjort cession sades det att det fans bara två kvar.

Jag har ansett det vara min pligt att, när jag varit ute på resor i landet, taga reda på folkets tänkesätt, der jag farit fram. I Bollnäs träffade jag för någon tid sedan en bonde, som hade sålt sitt hemman. Nu ångrade han till den grad, att han hade sålt det, att han ingen ro hade därför. Nog har jag fått bra betaldt, sade han, för hemmanet, men kunde jag få köpa det tillbaka, så skulle jag inte högre önska. Då tänkte jag: här i Bollnäs är åtminstone ställningen icke alldeles förtviflad. I allmänhet kan man säga, att den mindre jordbrukaren, om han förstår sitt jordbruk och icke nödvändigt skall bruka jorden så som man gjort i fars och farfars tid; om han vidare är arbetsam, nykter och sparsam, om han icke är för mycket skuldsatt, samt på den skuld, han har, icke nödgas betala för höga räntor: i allmänhet, säger jag, kan man påstå, att han — ifall ingen särdeles *olycka* träffar honom — reder sig temligen bra. Jag har ofta frågat, om man någonstädes sett någon sådan bonde gå omkull. Men jag har ännu ej träffat någon, som sagt, att han sett det. Men bönder, som kastat sig in i öfverdådiga spekulationer med dertill hörande vexelaffärer, borgensförbindelser m. m. d., de hafva ramlat den ene öfver den andre. Och det kan ingen tull hjälpa.

Men äfven det större jordbruket, om det är väl skött och ej för mycket skuldsatt samt i händerna på en duglig man, reder sig icke så illa. Förlidet år strax efter tulldebattens slut träffade jag på en af Stockholms gator en gammal bekant, som arrenderade en egendom. Jag sade då genast till honom: "Huru bär det sig nu att vara arrendator, när spanmålsprisen icke ens betäcka produktionskostnaderna?" Skrattande svarade han: "Ja, inte bär det sig inte; men icke är jag protektionist ändå". Ett par dagar derefter träffade jag en af vårt lands förnämsta jordbrukare. Han bor nu i Östergötland. "Hvad gör du i Stockholm?" frågade jag då. "Jo, sade han, jag är här för att hjälpa grefve den och den med utarrendering af hans egendom." "Hvad? sade jag; skall inte gamle W. ha den kvar?" W. var nemligen den der arrendatoren, som jag dagarne förut träffat. "Nej, svarade min vän, gubben har blifvit förmögen på egendomen och vill nu inte ha den på tio år till." "Hvem skall då ha den?" sporde jag ytterligare. "Det skall hans son!" svarade han. "Nå, genmälte jag, då får ni väl sätta ner arrendet betydligt under så här dåliga tider." "Nej svarade han, vi satte upp det i stället med 2,000 kronor och det gick, det

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

också.“ Sådant der synes mig bevisa, att ställningen icke är alldeles förtviflad.

Men jag skall taga ett annat bevis, som säkert skall för herrarne betyda mycket mera; och det är bevillningsutskottets tabell Litt. O. i dess betänkande för i år. Denna tabell framställer Sveriges införsel och utförsel af landtmannaprodukter under åren 1879—85 samt visar, att under de sju åren, som tabellen omfattar, har Sverige på denna import och export haft ett exportöferskott — eller, hvad som är det samma, en behållning på omkring 12 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, alla åren sammanräknade. Jag kan icke tänka mig, att ställningen skulle vara förtviflad efter en sådan erfarenhet. Året 1885 har visserligen lemnat ett införselsöferskott på 2 $\frac{1}{2}$ millioner kronor; men man må ju vara glad, att ett så dåligt skördeår icke lemnat sämre resultat, allra helst när man tager i betraktande, att detta importöferskott säkert mer än väl uppväges af de fraktinkomster, som Sverige haft af sin sjöfart i och för transport af de in- och utförda landtmannaprodukterna.

Jag tror, således, att det är mycket oberättigadt att säga, att ställningen är förtviflad, och jag kommer härvidlag ihåg, hvad Tegnérs skref till sin bror:

“att den bör sällast skattas,
som den gyllne regeln mins
att värdera, hvad som fins,
och ej endast hvad som fattas.“

Hvad vi böra i första hand göra, det är att tacka Gud för det goda vi hafva. Sådant ingifver mod, så att man kan se svårigheterna i synen, utan att dö af förskräckelse för det att brödet blir billigt.

Jag vill dermed som sagdt alldeles icke hafva nekat, att betryck råder. Och frågan är då: Huru skall detta betryck kunna afhjelpas? Svaret på denna fråga förutsätter att man vet orsaken till betrycket. För att en läkare skall kunna bota en sjuk fordras att han först genom en noggrann diagnos fått reda på hvori sjukdomen består. Först då kan han skriva ett recept, som kan bota den sjuke. Bevillningsutskottet säger nu uti sin diagnos på sidan 2 att orsaken till betrycket är frihandeln och ständigt fallande pris. “Prisen stå icke i rimligt förhållande till produktionskostnaderna“, heter det. Receptet blir då också att genom tullar söka höja prisen. När säden är dyr, säger man, så hafva alla det bra. Erfarenheten visar nemligen att när det är goda tider så är allting dyrt. Nu ser det ut som om många människor deraf drogo den slutsatsen, att om man gör allting dyrt, så blifva också tiderna goda. I den logik, jag i min ungdom läste, fans ett exempel, som lydde ungefär så: “När det har regnat, så är det vått i gräset; men deraf får man alldeles icke draga den slutsatsen, att så snart det är vått i gräset, så har det också regnat; ty det senare följer alldeles icke af det förra.“ Så förhåller det sig också här. När det är goda tider, så är visserligen allting dyrt; men deraf följer alldeles icke att blott man gör allting dyrt, så blir det

också goda tider. Om så vore, då vore ingenting lättare än att åstadkomma goda tider under hvad förhållanden som helst.

I allmänhet må man väl säga att det är besynnerligt att det klagas öfver dåliga tider, därför att allt, hvad man behöfver för att lefva, är lätt åtkommet. Då jag bodde i Vexjö år 1864, köpte vi potatis för 2 riksdaler, mjölk för 10 skilling och smör, kött, fläsk och ved i öfverensstämmelse dermed. Ingen menniska klagade då öfver dåliga tider. Men nu finner bevillningsutskottet, att ett pris af två kronor för en tunna potatis är totalt ruinerande.

Förnämsta orsaken till det rådande betrycket synes mig vara den, att svenska folket har en synnerlig benägenhet att lefva öfver sina tillgångar. En af vårt lands förnämsta landtbrukare, f. d. direktör Hazelius i Östergötland, yttrade för icke så länge sedan vid ett tullmöte i Boxholm, att vårt största fel är att vi bytt ut de gamla, enkla vanorna mot mera fina och dyra vanor, hvilka på samma gång gjort oss odugliga till ihärdigt och allvarligt arbete, något som vore det enda rätta medlet att upphäfva eller åtminstone segerrikt bekämpa de nu varande svårigheterna. När jag säger att svenska folket lefver öfver sina tillgångar, så menar jag dermed visserligen icke att detta folk äter bättre mat, kläder sig i bättre kläder, bor i bättre och sundare bostäder än i förflutna tider. Sådant må man ju tvärt om räkna som en glädjande företeelse och tacka Gud att vi hafva de tider bakom oss, då svenska folket måste äta barkbröd. Nej, men svenska folket förstör otroliga summor på sådant, som, långt ifrån att befordra helsa och trefnad, tvärtom undergräfvat helsan, förstört arbetskraften, omintetgör all trefnad. Svenska folket förbrukar på tobak årligen 12 millioner, på vin och spirituosa minst 90 millioner: summa mer än 100 millioner kronor. Om vi hade i behåll hvad svenska folket supit, snusat och rökt upp under tio år, så skulle vi dermed kunnat betala 1:o) alla svenska statens skulder; 2:o) alla landstings och kommuners skulder; 3:o) alla hypoteksbankens skulder; 4:o) alla hypoteks-föreningarnes skulder; 5:o) alla enskilda jernvägars skulder. Sedan dessa skulder voro betalda, skulle vi hafva medel kvar att 6:o) bygga norra stambanan färdig ända till Haparanda; 7:o) bygga det nya riksdagshuset; och så slutligen 8:o) ändå kunna lemna 100 millioner till förstärkning af statsverkets grundfond. Det finnes säkert ingen bland herrarna, som icke inser, att om vi hade nu nämnda behållning, så skulle vårt land utan synnerlig förskräckelse kunna se, att rågmjölet vore så billigt, som det är.

Mina herrar! Hvad jag härmed velat säga, det är, att enligt min tro är det framförallt *nykterhetsfrågan*, i hvars händer nyckeln ligger till lösningen af det nationalekonomiska problemet. Det är *nykterhetsverksamheten*, som bär Sveriges framtid på sina skuldror.

Den andra härmed nära sammanhängande orsaken synes vara *jordens i allmänhet alltför stora skuldsättning*. När en person ger sig in i en affär, som han icke har kapital att bära upp, måste han duka under, och så förhåller det sig äfven med den affär, som jordbrukaren drifver. På sin skuld får han vanligen alltid *betala* samma ränta; men af jorden får han icke alltid samma ränta. Tänk om oss en per-

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

son, som har ett kapital på 50,000 kronor. Han köper en egendom för 100,000 kronor. Antaga vi nu, att han, hvilket alls icke är ovanligt, betalar egendomen för dyrt — kanske den icke är värd mer än 70,000 kronor — samt att han dessutom lånar till inventarier, rörelsekapital etc. en summa af 20,000 kronor, så har han skulder till förränta till ett belopp af 70,000 kronor. Får han nu betala 5 à 6 %, så uppgå räntorna till 4,000 kronor. Så komma tider, då hela behållningen uppgår till 2 à 3 % af inköpspriset eller 2,500 à 3,000 kronor. Det är uppenbart, att ett sådant landtbruk går med förlust, och måste slutligen blifva ruinerande för sin innehafvare. Men om denne vore egare af hela kapitalet, hvad hade då händt? Jo ingenting annat än att räntan på hans penningar hade gått ned till 2 à 3 procent, och det vore i och för sig ingen olycka. Man talar i allmänhet mycket om önskvärdheten af räntans fallande. Men om i detta tal ligger någon rimlig mening, så måste man naturligtvis i detta räntefall innesluta icke blott räntan på det i bank insatta eller eljest utelånade kapitalet utan äfven *räntan på det kapital, som blifvit nedlagdt i jordbruk och industri*. Ty icke kan man väl med fog begära, att jordbruket skulle å deri nedlagda penningar gifva 6 %, medan kapital, som placierats på annat sätt, endast komme att gifva 3.

Det är mycket betecknande att den protektionistiska vind, som nu blåser öfver vårt land, har sitt centrum i Östergötland. Man frågar sig med förvåning hvadan det kommer att de häftigaste klagomålen härstamma just från denna jernförelsevis bördiga bygd. Men skälen härtill framgår af chefens för justitiedepartementet berättelse för år 1885. Enligt denna berättelse var vid 1885 års slut Östergötlands jord skuldsatt *mera än någon annan jord i vårt land*. Nämda är uppgingo in-teckningarna af hela den fasta egendomen i Sverige, om man undantager Stockholm, till 37,2 procent af taxeringsvärdet. Men i Östergötland uppgingo dessa in-teckningar till 44,8 procent af taxeringsvärdet.

När det var fråga om tullar, och talet faller på Norrland, heter det ofta: "Ja det är ingen nöd för Norrland, det har sina skogar." Men, mina herrar, om Norrland reder sig bättre än Östergötland och många andra trakter med bördigare bygd, så beror detta ej blott på skogen utan i väsentlig mån på dess mindre skuldsättning. Så hade Norrbottens län vid 1885 år slut sin jord in-tecknad till 28,9 % af taxeringsvärdet, Västernorrlands län till 29,8 %, Gefleborgs län till 38,7 %. I Vesterbottens län uppgingo in-teckningarna till endast 21,6 % af taxeringsvärdet eller till icke fullt hälften så mycket som i Östergötland.

Om i allmänhet en människa, som har för stora skulder, förr eller senare dukar under, då hon icke kan göra sig större inkomster, utan tvärt om inkomsterna sjunka, så är detta alls icke någon nyhet, utan har tvärt om varit en gammal erfarenhet. Och det förhåller sig på samma sätt med den skuldsatte jordbrukaren. Att nu mot denna sakernas gång inga tullar hjälpa, torde vara lika klart, som att det icke hjälper att medicinera för hufvudet, när hufvudvärken beror på dålig mage. Det enda, som hjälper i det fallet, är att undanrödja orsakerna till sjukdomen. Der sjukdomen visar sig vara obotlig, der

kan den sjuke icke hjälpas. Han måste dö. Dödsfallet kan vara gruf-
ligt ömmande, men han måste dö. Han *måste* duka under. Jag kände
en man hvars dåliga affärer under några års tid hade uppburits af
vänner och bekanta genom vaxlar, borgen och låneunderstöd. Till slut
gick det icke längre, utan mannen gjorde konkurs. Jag frågade en
af hans vänner: Hade det icke varit mycket bättre, om Ni hade lå-
tit honom falla för 5 år tillbaka. Då hade han kanske befunnit sig
i sunda ekonomiska omständigheter nu. Nu är han deremot ruinerad,
och han har dragit stora ekonomiska olyckor öfver många af sina
vänner.

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Der således sjukdomen är obotlig, der kan den sjuke icke hjälpas.
Det är hårdt, men det är naturens gång. Men der sjukdomen kan
häfvas, der må man uppbjuda alla sina krafter för att bidraga till en
lycklig utgång samt med jernmod i förtröstan till Gud uthärda de
plågor, som man under tiden måste lida. Ett gammalt ordspråk sä-
ger: "långa år få gälda, hvad stunden bröt". Huru mycket mer gäl-
ler det då icke, att långa år få gälda hvad många år ha brutit.

Antag nu emellertid, att vi få dessa tullar. Då frågas: huru
skola de komma att verka? Derom äro först och främst *landtmännen*
icke ense. Vid sista riksdagen fingo vi här i kammaren höra det i
diskussionen och se det i voteringen. Men för det andra äro icke heller
protektionisterna i denna punkt ense. Vi hafva riksdag efter riksdag
hört somliga försäkra, att dessa tullar icke skola fördyra lifsförnödenhe-
terna, under det att andra af dem framhållit, att tullarne skola komma
prisen å landtbrukets alster att stiga. Bevillningsutskottet synes hafva
försökt åstadkomma en kompromiss emellan dessa båda åsikter. På
2:dra sidan af utskottsbetänkandet säger utskottet orsaken till landt-
brukets betryck vara den, att produktionskostnaderna öfverstiga span-
målsprisen eller, för att citera ordagrant, att det är "svårt för lan-
dets jordbrukare att finna afsättning för sina produkter till pris, som
stå i något rimligt förhållande till produktionskostnaderna". Men på
5:te sidan i betänkandet heter det, att "spannmålstullarne framför allt
hafva till uppgift att bereda marknad åt landets egna jordbruksalster",
hvidan de icke kunna sägas "verka till spannmålsprisens fördyrande
med beloppet af den åsatta tullen". Hvad angår marknaden, så har
naturligtvis hvarje producent marknad för sin vara öfver allt, der han
genom varans kvalitet och pris förmår täfla med andra producenter
af samma vara. Hvad särskildt spannmål beträffar har detta visat sig
särdeles tydligt af Sveriges handel under det sist förflutna året. Im-
porten af hvete och råg har nemligen under år 1886 högst betydligt
aftagit mot 1885. Hvad betyder det? Måne att vi under 1886 åtit
mindre hvete och råg än under 1885? Nej — men att den svenska
produktionen funnit en villigare marknad inom landet, så att vi ej
behöft importera så mycket. Man må ej skylla på den öfverimport,
som i spekulation på tullar skedde 1885, och som blef öfver till 1886
samt genom sin tillvaro hämmade införslu under 1886. Ty en mot-
svarande spekulationsimport skedde äfven under 1886.

Man säger, att köpmännen icke vilja köpa den svenska spanmä-
len. Jag tror emellertid, att detta omdöme är obilligt. I höstas t. ex.

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

utsände Gefle köpmän en kungörelse af innehåll, att de landtbrukare, som hade spannmål till afsalu, skulle till en stadsmäklare uppgifva, huru mycket de ansågo sig kunna sälja. Köpmännen ville nämligen, om priset vore rimligt, köpa deras spannmål. Nog tror jag, att köpmännen försöka att göra hvad de kunna för att köpa den svenska spannmålen, om *blott landtmännen göra sitt till*. Detta omdöme be-
sannas också, såsom jag nyss sagt, af förhållandena under år 1886. Utförseln af hvete steg rätt betydligt, medan införseln deraf sjönk. Råginförseln sjönk med *nära en half million tunnor*, medan rågmjöl-
importen steg med ej fullt 50,000 centner och rågexporten föll med endast 2,000 tunnor omalen säd och 65 tusen centner mjöl. Under samma tid sjönk införseln af korn och malt med 118 tusen tunnor, medan exporten deraf ökades med nära *två hundra tusen tunnor*. Under samma år steg äfven hafreeexporten med mer än 46 tusen tunnor. Jag är ock viss — och hvem är icke det? — att, om icke tan-
ken på att 1887 års riksdag skulle besluta tullar kommit emellan, och om icke hoppet att på dessa tullar förtjena penningar hade eggat många köpmän att importera spannmål i ofantliga quantiteter — något som ännu fortfar, hvarom för öfrigt hvar och en kan göra sig öfvertygad genom att gå och se rörelsen vid Stockholms kajer — så skulle 1886 års spannmålsimport hafva understigit den nuvarande högst betydligt och sålunda i jmförelse med 1885 års import gått ner ofantligt mycket mera än hvad nu verkliga skett. Tullbråket vid riksdagarne har alltså i sjelfva verket tillfogat vår spannmålsmarknad *direkt skada*.

Att således införa tullar för att betrygga den svenska marknaden åt de svenska producenterna, derom kan ej vara något tal. Utan frågan gäller, att höja varans pris så, att den svenska producenten må utan förlust kunna på den svenska marknaden konkurrera med den utländska producenten. Höjes icke priset, så att den svenska producenten får sina kostnader igen, så hjälper tullen ingenting. När därför protektionisterna, för att lugna den konsumerande befolkningen, påstå att tullen icke kommer att höja prisen, så förklara de ju i sjelfva verket, att det af dem förordade receptet icke duger. Är det någon mening med det talet, som utskottet för i sitt betänkande på sidan 2, så måste det antagas att tullen höjer priset. Ty huru skulle man kunna tänka sig att med tull, som icke verkade prisförhöjning, afhjelpa ett betryck, som beror derpå, att "spannmålen försäljningspris ej står i rimligt förhållande till produktionskostnaden"? Utskottet erkänner ock, att prisförhöjning är att motse, men påstår att tullen dock aldrig kommer att verka till spannmålsprisets fördyrande med hela dess belopp. Detta är ju möjligt, men huru vet utskottet det så bestämdt? Och för resten är det väl klart, att ju mindre tullen *verkar*, desto mindre *hjelper* han jordbrukaren. Låt oss emellertid antaga det för jordbrukaren fördelaktigare, det vill säga att en tull af 2 kronor kommer att verka en prisförhöjning af 2 kronor. *Räcker* nu detta? det är frågan. I Tyskland räcka ej 5 mark i tull för 100 kg., och i Frankrike ha jordbrukarne visat, att icke 7 francs pr 100 kg. räcka. Kan man då tro, att hos oss 2 kronor

skulle räcka? Men räcka icke två kronor, om de verka med hela sitt belopp, så räcka de ännu mindre, om tullen, såsom utskottet påstår, icke med hela sitt belopp verkar till höjande af priserna. Professor Arrhenius säger i sin senaste bok, "Vårt jordbruk och dess framtid", att på somliga ställen i Östergötland uppgår produktionskostnaden för en tunna höstsäd till 21 kronor, i Skåne till 13 kronor 85 öre, i Vestergötland 15 kronor 50 öre och i Stockholms län 18 kronor 18 öre. Ut i en motion till Kalmar läns södra hushållningssällskap har en direktör Wulff beräknat produktionskostnaden i Kalmar län för en tunna råg till i medeltal 17,04 kronor och för en tunna hvete till 17,91 kronor. Om man antager medelförsäljningspriset å råg till 10 kronor 50 öre, hur långt räcker då en 2 kronors tull? Men om den genomdrifves och sedan icke visar sig hjälpa, hvad blir då följden? Jo endast den, att man strax måste ifrå för en tullförhöjning. Ty sedan man genomdrifvit den grundsatsen, att det är tullen, som skall hjälpa, så *måste* man höja dess belopp, *ända till dess den verkligen hjälper*. Detta har synnerligen tydligt visat sig i Tyskland och Frankrike, i synnerhet det sistnämnda landet, der tullen på hvete sedan i April 1885 femdubblats.

Man kan nu visserligen säga: "Litet är ändå alltid något". Ja, men hvem skall då få detta lilla? Man har i detta fall att skilja mellan industritullar och spanmålstullar. Om en industritull åsättes, komma alla idkare af samma industri att få fördel deraf, men när spanmålstullar åsättes, får en del af jordbrukarne någon fördel, en annan del ingen fördel alls och en annan del åter skada.

Utskottet är tvunget att erkänna detta, ehuru det söker genom sina beräkningar visa, att procenten af de jordbrukare, som ingen spanmål hafva att sälja och således komma att lida skada af tullen, icke är så stor som man annars brukar antaga. Men utskottets beräkning hvilat på en alldeles falsk grund, då den stödjer sig på statistiska uppgifter, som äro 20 år gamla. Men under de sista 20 åren har t. ex. hvetekonsumtionen i vårt land stigit med mer än 150 %.

Man måste således anse den beräkning vara vida mer tillförlitlig, som på grund af *taxeringsvärdena* dragit den slutsatsen att af Sveriges jordbrukare ungefärligen *64 procent* icke hafva någon spanmål att till salu aflåta, medan 36 procent hafva större eller mindre quantum att sälja. Det är dock dermed alls icke sagdt, att *hela detta sista antal har någon fördel af tullarne*, hvilket jag snart skall visa.

Af de 64 procent, som icke hafva någon spanmål att sälja, få somliga *direkt* skada, nemligen alla de, som själva måste köpa spanmål. Andra deremot få *indirekt* skada, nemligen alla sådana, hvilka visserligen icke behöfva köpa, men som komma att lida af de förhöjda produktionskostnader, som tullen vållar genom en förhöjning af prisen i allt annat, som de måste köpa. Så förhåller det sig med de 64 procenten.

Af de 36 procenten åter skulle somliga få *indirekt* skada, nemligen alla spanmålssäljare, hvilkas vinst å tullen icke motsvarar de genom densamma förhöjda produktionskostnaderna. I detta afseende vill jag anföra ett märkligt uttalande från Östergötland, som visar att fördelen för den mindre jordbrukaren, äfven der han har spanmål att

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

sälja, skulle blifva ingen. Detta uttalande är så mycket märkligare som det står i sjelfva Östgöta Correspondenten. Brefskrifvaren, en jordbrukare, säger nemligen: "Blefve vi endast lyckliggjorda med några kronors förhöjning på priset af brödsäden, skulle icke detta i någon mån kunna förbättra den af grundskatter tryckta jordbrukarens ställning. ty den merinkomst, som deraf uppstod, skulle knappast räcka till den ökade utgift, som af brödsädens fördyrande uppstod, till fattigvården, till presterskapet och staten samt slutligen till ökad driftkostnad". Det finnes mycket mer i denna skrifvelse, som vore värdt att läsa upp, men jag skall spara.

En del af dessa 36 procent jordbrukare har således *indirekt skada*. Af dem åter, som ej finge någon skada, skulle långt ifrån alla få *något gagn* af spannmålstullar. Till denna klass höra alla de spannmåls-säljare, *hvilkas vinst och förlust på tullarne ginge jemt ihop*. Men af dem, som verkligen skulle få gagn, *skulle de flesta på vida naturligare väg kunna skaffa sig den inkomst som kunde vinnas genom den föreslagna tullen*.

Jag talade för kort tid sedan med en jordbrukare från Jönköpings län. Han sade: "Om vi nu få tull på råg, och en mindre bonde t. ex. har fem tunnor att sälja samt får 2 kronor mer på tunnan så gör det 10 kronor, och ni må tro, att 10 kronor icke är någon obetydlig vinst för honom". — "Nå, men", genmälde jag, "kau han icke försöka att på annat vida naturligare sätt skaffa sig denna summa?" — "På hvad sätt då?" frågade han. — "Jo", svarade jag, t. ex. derigenom, att han spottar ut tuggbussen?" — "Ja, det tror jag för väl, svarade min vän, men hvem kan väl begära något sådant!" "Alltså, tillade jag, hellre än att spotta ut tobaken ur sin egen mun, skall han fördyra brödet i munnen på den fattige". Det finnes ingen reson, herr talman, i sådant.

Men äfven den större jordbrukaren skulle i många fall genom en alls icke orimlig inskränkuing kunna bereda sig samma vinst, som han nu hoppas af tullen. Jag talade med en sådan en gång. Han förklarade sig hafva 150 tunnor råg till afsalu om året, hvadan den nu föreslagna tullen skulle bringa honom en vinst af 300 kronor. Derpå genmälde jag, att kunde han i sin ställning icke inskränka sina lefnadsomkostnader med 300 kronor, så vore han en dålig hushållare. Och märkvärdigt vore det verkligen, om icke en jordbrukare i sådan ställning skulle kunna i nödfall inskränka sig så pass mycket. Är det en regel, herr talman, att den som råkar i betryck, i främsta rummet är pliktig att söka hjälpa sig sjelf, så är det också en pligt för jordbrukarne att söka på en naturlig väg skaffa sig de medel, hvilka de nu hoppas få genom spannmålsens fördyrande för dem, som nödgas köpa sådan. Att på sätt och vis taga sitt behof ur andras fickor, der man kan hjälpa sig genom egna austrängningar och försakelser, är icke rätt.

Jag träffade här om dagen en äldre man med långt, hvitt skägg, hvilken jag kände sedan lång tid tillbaka. Jag helsade honom vänligt, men han helsade onådigt tillbaka, och med bister uppsyn och ton tilltalade han mig så: "Jag tror ni äro galna!" — "Hur då?" — "Jo, därför att ni rösta mot spannmålstullarne". — "Men låtom oss då

först räkna litet“, svarade jag. — „Jag bryr mig icke om någon räkning; det är *verkligheten* som skall tala, åtminstone för *förnuftigt* folk“. — „Men“, svarade jag, „2 gånger 3 måste väl få vara 6 äfven för förnuftigt folk“. — „Det bryr jag mig icke om“, var svaret; och så afslutades samtalet.

På sid. 5 i sitt betänkande säger bevillningsutskottet, att den lifliga tillslutningen till skyddstullsvännernas sak från de mindre jordbrukarnes sida bevisar, att jemväl de vänta sig fördel af tullskyddet. Jag vet icke hur härmed kan förhålla sig på andra orter; men åtminstone i min hembygd hysa de mindre jordbrukarne icke en sådan åsigt. Det framgår dels af de adresser i tullfrågan, som derifrån utgått, dels af de tullmöten som hållits der. Vid ett sådant möte, omkring 1 mil från Gefle, yttrade en boude ungefär så här: „När jag får 80 öre pundet för kornet och 70 eller 75 öre pundet för hafren, men köper ett pund rågmjöl för 90 öre, så tycker jag, vi icke kunna ha det bättre. Här lämpar sig jorden bäst för korn och hafre. Ingen jordbrukare här i trakten kan sälja någon råg; alla måste köpa den. Hvete odlar ingen. Få vi tullar på råg, så blir det så, att när vi fara till staden för att köpa 6 tunnor råg, få vi betala 7 tunnor, men den sjunde tunnan få vi icke, utan den tar tullen“. Och det var icke några dumma ord.

Jag omnämnde nyss en hemmansegare från Bollnäs. Jag frågade honom, hvad han tänkte om spannmålstullen. Han svarade: „För mig och mina jemlikar gör den rakt ingenting. Har jag några tunnor att sälja den ena gången, så behöfver jag köpa en annan gång. Och dock har jag ett af de villsta (bästa) hemmanen i socknen. Hvad skola då de säga, som hafva de sämre hemmanen?“

I Valla hölls i sistlidne januari månad ett tullmöte, der några af herrar protektionister från denna kammare hade infunnit sig. Man lyckades emellertid icke der att åstadkomma annat än en frihandelsvänlig resolution. I Skellefteå hölls sistlidne december ett tullmöte, hvarvid fattades en resolution i afgjordt frihandelsvänlig riktning. I början af innevarande år hölls dersammastädes ett nytt, af ortens protektionistiske riksdagsman utlyst möte; men resultatet blef precis detsamma som vid decembermötet. Vid ett tullmöte i Mockfjerd sökte en studerande framhålla för dalkarlarne, att de icke skulle se på egen fördel, utan liksom deras förfäder med sjelfuppoffring skynda till landets räddning. Men de vid mötet närvarande jordbrukarne förklarade, att landet icke räddades genom brödets fördyrande.

Jag har fått mig tillsändt ett exemplar af Oskarshamn-Mönsterås tidningar, innehållande referat öfver ett möte i Staby. Referatet utgöres hufvudsakligen af provinsialläkarens tal i protektionistisk riktning. Emellertid framlemnades vid mötet en längre skrift i frihandelsvänlig riktning, undertecknad af omkring 70 till 80 stycken mindre hemmansegare, jordbrukare och arbetare, i hvilken skrift bland annat anfördes bibelorden: „Du skall älska din nästa såsom dig sjelf“. Liknande möten har man sett omtalade från *många* håll i vårt land. De mindre jordbrukarnes tillslutning till skyddssystemet är således alls icke allmän.

När jag tänker på allt detta, må det icke förundra någon, att

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

jag icke på något vis kan biträda bevillningsutskottets förslag. Men härtill finnas äfven andra skäl. Genom spanmålstullar ökas produktionskostnaderna för många industrigrenar med högst betydliga tillverkningsvärden. Af dessa har en del för närvarande icke något tullskydd alls, och är icke beller i fråga att de skola få något sådant; en annan del deremot har skydd men skulle icke få detta förökadt trots de ökade produktionskostnader som af spanmålstullen blefve en följd; en annan del åter förespeglas ett blifvande tullskydd, som dock icke kan inträda förrän 1892, då franska handelstraktaten upphör att gälla. Då alla dessa industrier redan nu lida af svårt betryck, kan det då verkligen vara klokt att genom lifsmedlens fördyrande öka produktionskostnaderna för dem? Gör man det, är det fara värdt, att mången lofvande industri strypes, hvilken annars hade kunnat slå sig igenom.

En annan omständighet, som ock förtjenar att noga beaktas, ehuru den ofta behandlas med ett visst förakt, är arbetarens behof. Tullar på spanmål äro, såsom man riktigt anmärkt, »en progressiv beskattning nedåt», och jag ville i detta hänseende rekommendera till genomläsande och begründande af kammarens samtliga ledamöter den högst beaktansvärda reservation, som presidenten Wærn fogat till bevillningsutskottets betänkande. Han säger deri på sidan 71:

»att trycket af den börda, spanmålstullarne skulle medföra, blefve än känbarare derigenom, att den blefve så ojemnt fördeiad, så att ju hårdare klimat och sämre jordmån en landsort hade, desto tyngre skulle den falla på dess befolkning, och ju mindre råd en folkklass hade att af dyrare matvaror hemta sin näring, ju mer den för sitt lifsuppehälle vore inskränkt till spanmålprodukter, desto större skulle dess andel i beskattningen blifva;

att enligt utdrag af utspisningsstaterna för svenska handelsfartyg, soldater, Stockholms brandcorps, hospitalshjon m. fl. den föreslagna nya tullbeskattningen kunde i medeltal för en kroppsarbetare uppskattas till kr. 8,35 och för en familj af man, hustru och tre minderåriga barn till kronor 36,73.»

Man bjuder nu visserligen arbetaren i ersättning en nedsättning i kaffetullen, som skulle i någon mån motverka den ökning i hans lefnadskostnader, som spanmålstullarna skulle vålla, men, då den föreslagna tullbeskattningen å spanmål i en arbetarefamiljs lefnadsbehof i medeltal motsvarar ett årligt belopp af 36,73 kronor, hvad tron I väl, mina herrar, att den föreslagna nedsättning i tullen å kaffe har att betyda för en arbetarefamilj? Lätom oss t. ex. antaga, att en sådan familj använder ända till 2 kilogr. kaffe i månaden, eller ungefär 25 kilogr. om året. Det är alldeles för högt, men jag antager det högsta. Antagom vidare, att nedsättning beviljas i införseltullen å kaffe med föreslagna 14 öre per kilogr. Då vinner arbetaren derigenom 3 kronor 50 öre årligen emot 36 kr., 73 öre, som han förlorar på lifsmedelstullarne. Detta naturligtvis under förutsättning, att spanmålstullen verkar ett fördyrande af spanmålspriset med 2 kronor för 100 kilogr. hvilket jag antagit, då jag beräknat jordbrukarens vinst, och således äfven bör antaga, när jag beräknar arbetarens förlust. Dessutom skulle ju arbetaren äfven

få vidkännas ett fördyrande af smör, ost fläsk och åtskilliga andra lifsförnödenheter.

»Ja, säger man, men går spanmålstullen igenom, så får arbetaren mera arbete». Af hvem då? vill jag fråga. Jo, af jordbrukaren svarar man. Vi hafva nyss sett, att en del landtbrukare lida direkt skada af spanmålstullar, och dessa kunna väl icke då antagas blifva i tillfälle att bereda flere arbetare arbete. Andra åter tillskyndas en *indirekt* skada af tullarne, och dessa kunna då ej heller lemna mera arbete än förut. Samma blir förhållandet naturligtvis med de jordbrukare, som hvarken hafva gagn eller skada af tullarne. Återstår slutligen endast den lilla del af landets jordbrukare, som verkliga drager fördel af tullarne; dessa få verkligen råd att i sin tjänst anställa flere arbetare. Men huru många äro de? Och till dem skulle arbetarens hopp stå!

Härtill komma ytterligare *politiska* skäl, som tala emot bifall till utskottets förslag. Tullfrågan har uppväckt i vårt land en sådan rörelse, att man icke sett något motstycke dertill sedan representationsförändringen var på tal. Då härtill kommer, att allmänna nya val till Riksdagen förestå till sommarens samt dessutom åtskilliga af denna kammars ledamöter både veta och erkänna, att de i sina protektionistiska åsigt icke representera den allmänna meningen i sina respektive valdistrikt, så anser jag att det skulle i politiskt hänseende vara i högsta grad oklokt att nu införa dessa lifsmedelstullar.

Jag föreställer mig, att herr Boström, som efter mig begärt ordet, skall framställa den frågan, huru vi nu på annat sätt skola kunna afhjelpa jordbrukets närvarande betryck. Ty att *något måste* göras, anser utskottet vara tydligt. Att besvara denna fråga hör dock egentligen icke hit; här är frågan, *huruvida tullar å lifsmedel förmå att afhjelpa nöden*, och kan det bevisas att de icke hjälpa, så är denna fråga besvarad. Då bör man icke heller åsätta sådana tullar — ty man bör ej ens på försök vidtaga åtgärder som man på förhand vet icke hjälpa — utan i stället må man anstränga sig för att finna något annat kraftigare medel, som förmår åstadkomma hvad man åsyftar.

Bland de böcker, som i denna fråga utgifvits och som mest inverkat på mina åsigt härutinnan, är en med titel: »I arbetarefrågan», utgifven af en herr Tisell. Jag känner icke denne man och vet icke, hvilken auktoritet han i dylika frågor kan ega, men att boken blifvit prisbelönt af Östergötlands läns kongl. hushållningssällskap gör, att jag satt stort värde på densamma. I denna bok antydas många goda sätt för afhjelpande af jordbruksnäringens betryck utan anlitande af lifsmedelstullar. -- Ännu en liten antydning ville jag sjelf tillägga. Man säger, att den svenska jordbrukaren öfver hufvud taget årligen säljer en million tunnor höstsäd, och jag har icke skäl misstänka, att denna siffra icke är riktig. Låtom oss antaga, att tullen å spanmål, om den nu infördes, skulle upplifva modet hos våra jordbrukare till den grad, att de drefve upp produktionen så att de årligen kunde sälja två millioner tunnor höstsäd. Antagom vidare, för att vara konsekvente, att tunnan (jag säger nu för korthetens skull "tunna" i stället för hundra kilo) skulle fördyras med tullens hela belopp eller 2 kronor — hvilket bevillningsutskottet för-

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
sparmåls-
tullar.
(Forts.)

nekar, — så vinner jordbrukaren årligen på tullen 4,000,000 kronor. Om nu landet befinner sig i ett sådant tillstånd, att betrycket kan afhjelpas med 4,000,000 kronor årligen, då frågar jag herrarne: kan man väl då med rätt säga, att det vandrar på branten af sin undergång? Bevillningsutskottets betänkande är verkligen så oresonligt, att, då jag i förgår hade glädjen mottaga besök af en temligen protektionistiskt sinnad vän, med hvilken jag läste betänkandet, så yttrade denne: "Vet du, jag tror detta betänkande rent af gör mig till frihandlare!" "Men, säger mau, fyra millioner äro i alla fall pengar". Ja men huru mycket äro verkligen fyra millioner? Fyra millioner äro *en* procent på hypoteksbankens och hypoteksföreningarnas obligationsskuld. Fyra millioner kronor äro endast *trå femtedels* procent på den i landets jordbruksfastigheter vid 1885 års slut in-tecknade skulden. Skulle det nu vara alldeles omöjligt att i denna in-tecknade skuld åstadkomma två femtedels eller en procents nedsättning? Jag tror det icke om de, som saken närmast angår, göra hvad de kunna derför. Men om så är, att detta icke låter sig göra, så äro fyra millioner icke mer än jemnt hvad svenska folket *smisar* upp. För, att vinna dessa fyra millioner och rädda landet från undergång — om nemligen fyra millioner hjälpa — behöfva vi således icke annat än göra oss rena om näsan.

Herr talman! Jag slutar mitt föredrag med detta och hoppas få framdeles komma igen, om anledning dertill gifves. Men af hvad jag nu sagt, torde framgå, att jag på det mest eftertryckliga sätt måste afstyrka det äfventyr för vårt folks ekonomiska välfärd, som bevillningsutskottet ställer i utsigt såsom dess räddning. Jag yrkar afslag å utskottets betänkande.

Herr Frick: Vid sist förflutna riksdag började mitt mandat så sent, att jag endast fick deltaga i den gemensamma voteringen i denna fråga men icke i diskussionen och således icke var i tillfälle att få uttala min åsigt; då det synes mig att i en så ytterst vigtig fråga som denna hvar och en bör klart och bestämdt tillkännagifva sin ståndpunkt, skall jag tillåta mig göra detta med några få ord. Jag skall fatta mig ganska kort, både derföre att frågan genom den mångsidiga och uttömmande utredning densamma erhållit såväl genom diskussionen i Riksdagens kamrar under sistförflutne riksdagarne som äfven genom pressen och i ämnet utgifna skrifter förefaller mig vara så utdebatterad, att inga egentligen nya skäl för eller emot torde kunna anföras, som ock att om också, hvilket jag dock icke tror, någon ytterligare utredning kan åstadkommas, jag i allt fall åtminstone icke är dertill i stånd.

Att såväl de industriella yrkena som landtbruket för närvarande arbeta under tryckta förhållanden till följd af de nu gällande låga prisen erkänner jag villigt, men jag kan deremot icke erkänna, att denna ställning skulle komma att i allmänhet förbättras genom påläggande af de förslagna skyddstullarne. Däliga och goda tider för näringarne hafva i alla tider vexlat och i alla tider torde de komma att vexla lika säkert som i naturen oväder och vackert väder skifta — och man får finna sig i den onda tiden så väl som i den goda. Hufvudskälet till industriens betryck lärer ligga deruti, att en allt för stor öfverproduktion egt rum, att krediten för starkt anlitats och att

industrien ofta arbetat med en skuldmassa, som icke stått i något rimligt förhållande till tillgångarne, hvarigenom ock stockning i affärerna samt svårigheter naturligen måste uppkomma; de hafva också uppkommit och det i hög grad. Men detta kan icke afhjelpas genom skyddstullar eller andra konstlade åtgärder. Det må vara hårdt; men ingen annan hjälp finnes, än återgång till sundare och riktigare affärsvanor; och hvad beträffar att söka hjälpa genom skyddstullar, så skall det i de flesta fall mera stjelpa än hjälpa, ty många industrier äro så beroende af hvarandra att tullen, som skulle skydda den egna näringen fördyrar en del för densamma erforderliga råämnen och mer eller mindre bearbetade ämnen som deruti användas, hvarigenom industrien, i stort sedt åtminstone, under ett utsträckt skyddssystem skall komma att arbeta under vida ofördelaktigare förhållanden än som oskyddad.

Och icke heller landtbruket skall genom skyddstullar å lifsmedel kunna förbättras om än en och annan större jordbrukares fördel derigenom främjas. Ty för det stora flertalet landbrukare, som producera föga eller intet utöfver eget behof, skall tullen medföra mera skada än gagn. Detta synes mig klart och tydligt ådagalagdt af den utredning som jag förut åberopat.

Emellan industritullar och tullar å de oundgängliga lifsförnödenheterna är det dock den beaktansvärda skillnaden, att dessa senare skulle i väsentlig mån försvåra lifsvilkoren för de mindre bemedlade, enär priset på lifsförnödenheterna genom tullarnes påläggande otvifvelaktigt skulle stegras — utan att dessa mindre bemedlade derigenom bereddes någon motsvarande ersättning, ty att arbetarne t. ex. skulle erhålla mera och bättre betaldt arbete därför att lifsmedlen fördyrades, deremot talar all erfarenhet och mångfaldiga exempel finnas på att arbetare, anställda i de mest tullskyddade yrken hafva vida sämre betaldt än i yrken som arbeta utan sådant skydd. Arbetsgifvaren betalar säkerligen icke, och helt naturligt, högre arbetslön än han måste, och detta betingas icke af hans större eller mindre vinst utan af tillgången på arbetskraft.

Det skulle därför icke vara rättvist och billigt att genom påläggande af tull å de oundgängligaste lifsförnödenheterna bereda en fördel åt en del större landbrukare och dermed lägga en skatt på andra som icke producera sådana förnödenheter, en skatt som skulle blifva så mycket orättvisare, som den skulle drabba dem tyngst som minst äro i stånd att bära densamma; det kan icke eller vara politiskt klokt att utan tvingande nödvändighet — och en sådan nödvändighet förefinnes icke — pålägga en sådan skatt.

Såsom ytterligare stöd för min åsigt åberopar jag de skäl som anförts af reservanterne emot bevillningsutskottets föreliggande betänkande. Jag ber derjemte, herr talman, få omnämna att jag från den ort jag representerar erhållit mig tillsända resolutioner, fattade vid tvenne talrikt besökta tullmöten. Det ena af dessa möten hölls i rådhuset i Carlskrona den 5 februari och dervid hade infunnit sig flera hundra personer — så många som utrymmet medgaf. Till mötet hade endast en person insändt ett skriftligt yrkande "att skyddstull måtte åsättas alla de produkter, som äro föremål för import men kunna inom vårt

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

Angående
införande af
spannmåts-
tullar.
(Forts.)

eget land åstadkommas“, men alla talare vid mötet yttrade sig emot skyddstullar, isynnerhet å lifsmedel, och äfven mot nya tullar å industrialster och råämnen, hvaremot mötet icke hade något att invända emot s. k. finanstullar; och deruti instämde hela mötet enhälligt. Det andra mötet hölls å Stortorget den 20 dennes och var som det uppgifves besökt af omkring 6,000 personer. Vid detta möte fattades enhälligt följande beslut:

“Då för statsändamål icke kräfves ökad beskattning, enär statent finanser äro goda;

då Sveriges behof af råg och hvete för närvarande *icke kan* i landet produceras, utan, lågt räknadt, 2 millioner tunnor *måste* årligen importeras;

då spannmålstullar icke kunna hjälpa upp jordbruket i dess helhet, utan blott varda till gagn för ett fåtal större egendomsegare, men deremot skada de små jordbrukarne, liksom för öfrigt rikets alla andra invånare;

då spannmålstullar, genom att fördyra de oundgängligaste lifsmedlen, komma att utgöra en känbar beskattning, hvilken varder orättvis och obillig, därför att den utgår i omvänt förhållande till skatteförmågan, nemligen mest från de minst bemedlade, för att bereda fördel åt jemförelsevis få — och detta i desto större grad, ju förmögnare dessa förut äro, hvadan spannmålstullar i sin mån äfven bidra att öka afståndet mellan samhällsklasserna genom att göra den fattige fattigare och några rike rikare;

då de arbetande klassernas villkor genom spannmålstullar *icke* skola förbättras, utan snarare försämras, enär med all säkerhet på mångfaldigt sätt ökade lefnadskostnader skola mera än uppväga den från somliga håll förespeglade, men ytterligt ovissa höjningen af arbetslönen;

så uttalar mötet såsom sin lifliga önskan, att spannmålstullar *icke* må af Riksdagen antagas.“

För min del vill jag derföre på det lifligaste afstyrka påläggande af tull på spannmål och andra lifsförnödenheter och får i det hänseendet åberopa mig på den af herr Wærn vid betänkandet fogade reservation. Herr talman, jag yrkar afslag å den föredragna punkten och å hela det föreliggande betänkandet.

Med herr *Frick* instämde herr *Lilienberg*.

Herr E. G. Boström anförde: Jag har dröjt med att begära ordet för att såvidt möjligt bli satt i tillfälle att på en gång bemöta de invändningar som kunde komma att framställas mot bevillningsutskottets föreliggande betänkande. Det kan dock dervid icke falla mig in att inlåta mig på något bemötande af sådana anmärkningar, som afse hela den rigtning, i hvilket utskottets förslag går. Jag skall derföre ej besvara kammaren med något svar på sådana förebråelser, som herr Beckman rigtade mot utskottet, då han tillät sig förklara hela betänkandet vara dåligt, eländigt. Jag hoppas dock att ett oveldigt omdöme skall utfalla annorlunda.

Jag öfvergår då till att yttra några ord i anledning af ett par anmärkningar i sak, som af den förste talaren framställdes. Den för-

sta anmärkningen var, att utskottets beräkning af konsumtionen af höstsäd per individ skulle vara för låg. Jag erkänner, att det ställer sig mycket svårt, att i det fallet komma till ett tillförlitligt resultat, men då man vill göra en dylik beräkning, är det ju alldeles gifvet, att man icke får taga siffrorna efter eget godtycke, utan man måste hålla sig till de uppgifter som vederbörande officiella myndighet, här statistiska centralbyrån, framlagt. Och förhållandet är, att statistiska byrån, då den 1867 framlade sin beräkning, hvarpå utskottet nu stödt sig, i sin berättelse, som är kontrasignerad af samme person, som nu är embetsverkets chef, förklarade dessa siffror vara så tillförlitliga som man kunde få dem. Statistiska byrån har icke sedan dementerat dessa sina beräkningar, och vid sådant förhållande vågar jag påstå, att utskottet varit i sin goda rätt, då utskottet begagnat sig af dessa siffror. Det finnes dertill ett par omständigheter, som synas mig gifva vid handen, att beräkningen ej kommer så långt från den rätta. Uti den s. k. tullkomitén, som 1882 afgaf sitt utlåtande, och i hvilken nu varande ledamoten å stockholmsbanken herr Fredholm var sekreterare, uppgifves medelkonsumtionen råg till 1 tunna person, och då uti sammandraget af hushållningssällskapens berättelser för år 1884 det disponibla quantum säd uppgifves till 3,72 tunna, ingår deruti hvete med 0,30 tunna eller 8,07 % och råg med 1,14 tunna eller 30,64 %, således tillhoppa endast 38,71 %, medan uti utskottets beräkning det ingår med 40,9 %. Jag vet väl, att enligt den beräkning, som herr Beckman stöder sig på, och som är uppgjord af herr Walldén, resultatet blir ett helt annat, men denna antager hela det disponibla quantum råg och hvete åtgånget till brödföda, och dock lärer det väl icke vara någon af kammarens ledamöter som är landbrukare, som icke väl känner att under detta år en stor mängd höstsäd användes till kreaturens utfodring.

Den nästa anmärkning herr Beckman gjorde gälde beräkningen af jordegare med en areal mellan 4—40 tunnland, och han erinrade, att antagligen funnos vida flere, som egde t. ex. 5, 6 eller 7 tunnland än större arealer. Jag kan ej annat än gifva honom rätt häruti, men utskottet har fäst uppmärksamhet på ett par förhållanden, som torde utjemna detta. Uti den grupp af jordegare, som eger under 4 tunnland jord ingår en hel mängd, som äro der medräknade, men ej kunna rätteligen anses som jordbrukare, då de köpt sig jord endast för att derå bereda sig bostad med dertill hörande potatisland o. d. Utskottet har vidare gjort sina beräkningar efter hushållningssällskapens uppgifter om skörden, som år 1884 utvisade 4,960,775 tunnor, under det i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes årsväxtberättelser den är beräknad till 5,461,570 tunnor. Ett fördelaktigare resultat hade naturligen erhållits, om den högre siffran begagnats. Herr Beckman hade påtagligen hellre sett, att utskottet grundat sina beräkningar på taxeringsvärdet. Men då man skall upptaxera en egendom, så måste man taga hänsyn till många andra faktorer än arealen. Det ena hemmanet har t. ex. efter den senaste taxeringen vid försäljningen, af en eller annan orsak, bevingat en hög köpeskilling; då måste taxeringsvärdet höjas. Ett annat hemman har väl sparad skog, som höjer dess värde; detta måste då

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts)*

Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

upptaxeras högre än ett lika stort hemman som måste köpa sitt behof af skogsprodukter etc. Jag är derföre öfvertygad, att man kommer till riktigare resultat, om man lägger arealen till grund för sina beräkningar, än om man fäster sig vid taxeringsvärdet. Jag kan i det hänseendet anföra ett konkret exempel från min hemtrakt. Der finnas i en by två hemmansdelar som gränsa intill hvarandra och äro lika stora. Det ena som ligger vid saltsjön och har en vacker belägenhet inköptes af en förmögen person som der uppförde åt sig ett präktigt sommarnöje. Någon tid efter sålde han egendomen för 20,000 kronor och då blef hemmanet också åsatt enahanda taxeringsvärde. Det andra hemmanet är åsatt ett taxeringsvärde af allenast 6,000 kronor. Dessa båda hemman ha, som sagdt, lika stor areal men icke lär väl någon vilja påstå att hemmanet med 20,000 kronors taxeringsvärde producerar 3 gånger så mycket höstsäd, som det andra lika stora, men som är taxerad till 6,000 kronor.

Det har anmärkts, att man borde begagnat de statistiska uppgifterna om brukningsdelarnes ej jordegarnes antal. Men om begge dessa uppgifter gäller det att de äro angifna såsom ej fullt tillförlitliga, och utskottet har använt uppgiften om jordegarnes antal, då det ju är lättare kontrollera hvilka som äro jordegare, än huru jorden är fördelad i brukningsdelar.

Herr A. Andersson i Intagan har i sin reservation erinrat om denna beräkning, att i ett någorlunda väl ordnad voxelbruk endast en sjundedel besås med höstsäd, och han har derföre funnit beräkningsgrunden ohållbar. Men då utskottet antagit, att på en areal af 7,27 tunnland skulle årligen produceras 5,1 tunnör höstsäd, så, äfven om endast något öfver ett tunnland dertill användes, borde väl en skörd af 5,1 tunnör utöfver utsädet ej anses öfverdrifven, och anmärkningen synes mig derföre föga befogad.

Men äfven de än mindre jordbrukarne torde komma att få en obestridlig fördel af tullarne. Ty ingen kan väl förneka att ju icke hvarje jordbrukare, han må nu ega hur liten jord, som helst, måste förvandla åtminstone någon del af jordens afkastning i penningar, som han behöfver för att betala skatter och onera, aflöna tjenstefolk samt anskaffa kläder och i allmänhet sådana förnödenheter, som han icke kan sjelf producera. Hvarifrån skulle han väl taga dessa penningar om icke från afkastningen af sin jord?

Äfven de små jordbrukarne, som ej kunna sälja höstsäd, måste dock sälja något af sitt jordbruks alster. De af Eder, som sysselsatt sig med jordbruk, måste erkänna att det finnes en viss relation mellan prisen å olika jordbruksalster. Jag medgifver gerna att, när för några år sedan den enorma tillförseln å höstsäd började, priset å rågen sjönk så lågt att det understeg priset på hafre, och i följd af de relativt höga hafreprisen höll sig kreaturspriset uppe. Men det kan icke heller förnekas att här nu inträffat en utjemning. Nu är åter hafren billigare än rågen och kreatursprisen hafva ock fallit betydligt och då frågas: måtte icke äfven den mindre landtbrukaren ha kännning af dessa låga höstsädespris?

Jag påstår att, under nuvarande kritiska ställning för jordbrukarne,

alla dessa äro solidariska. Det finnes dock en klass af jordbrukare, hvilka icke synnerligt beröras af dessa kritiska förhållanden. För herrar kapitalister, yrkesidkare, skogsegare, tjenstemän m. fl., hvilka bedriva jordbruk såsom binäring eller en slags sport, för dem är det skäligen likgiltigt, hurudan afkastningen utfaller, men icke så för dem, som skola lefva af jordbruket såsom hufvudnäring. Jag såg på en petitionslista mot lifsmedeltullar en person från Göteborg upptecknad med uppgift, att han vore egare af 5,000 tunnland öppen jord. Men han hade glömt att tillägga huru många hundratusen tunnland skog, som han eller, rättare sagdt, hans förfäder med klok omtanka för en ringa penning förvärfvat af allmogem i Norrland. Det är dessa herrar, för hvilka jordbruksafkastningen icke spelar någon betydelse, som gjort sig till målsmän för det svenska landtbruket, ehuru de sannerligen icke äro dertill berättigade.

Våra motståndare hålla sig dock företrädesvis till den teoretiska sidan af saken, till läran om frihandeln och dess förträfflighet. Jag tror att de möjligen skulle hafva rätt om vi lefde i fullkomlighetens verld; eller åtminstone i en verld så fullkomlig som de anse sig sjelfve vara. Men tyvärr är förhållandet icke sådant. Det ena systemet har aflöst det andra, och begge hafva ansetts rigtiga för sin tid. Skyddssystemet ansågs för sin tid som det enda rätta, tills det för omkring 30 år sedan krossades af frihandelssystemet. Nu har åter skyddstullsystemets vågsvall i sin ordning krossat frihandeln. Man må icke invända att England ännu kvarstår på frihandels ståndpunkt; ty den öfvervägande delen af befolkningen der sysselsätter sig icke med jordbruk, utan England är ett industriidkande land, likaså Skotland. Huru tillståndet deremot är i Irland, som är ett jordbrukande land, behöfver jag icke beskrifva.

När friherre Gripenstedt på 1850-talet borttog tullskyddet, var han dock så pass praktisk, att han icke gjorde det förr, än det var borttaget i alla öfriga europeiska länder med undantag af England. Men nu, när herrarne äflas att bibehålla frihandeln, nu skola vi behålla densamma, fastän alla andra länder gått ifrån detta tullsystem! Men äro uttalanden från de förnämste nationalekonomerna så gifvet för frihandeln d. v. s. en sådan frihandel, som den vi hafva? För min del är jag icke på det klara dermed. Jag kom för någon tid sedan att läsa en belgisk landtbrukstidskrift, der en afhandling i just den fråga, som i dag föreligger, refererades, och der läste jag någonting helt annat, nemligen att Jean Baptist Say förklarar "att frihandel utan reciprocitet, frihandel utan det fria bytet, är en absurd sak, som ingen menniska med sundt förnuft kan vidhålla." Vidare heter det i nämnda tidskrift: "Bastiat, Say och äfven Adam Smith hafva aldrig velat föra sitt land till de ytterligheter, hvartill frihandel utan reciprocitet leder: Hvad menas med denna frihandel? Helt enkelt att ersätta en producent med en importör. Det är klart att så länge vi hafva penningar, skall införseln stiga, och handeln ökas högst betydligt. Jag kan vara med om frihandel, men låt oss då få strida med lika vapen mot jordbrukarne i det öfriga Europa, men det är ej så.» Jag slutar att citera denne talare med följande hans utrop: »I

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

sanningens namn besvär jag eder frihandlare utan reciprocitet, kallen eder ej för frihandlare, kallen eder för protektionister men för det utländska arbetet.“

Jag kommer nu in på en annan sida af saken, på den verkan, som skyddssystemet visat sig medföra, och den förste talaren i dag förklarade, att det verkat till skada, ej till gagn. Ja, det beror på hvad man menar med skada och gagn. En sak kunna vi vara ense om, nemligen att under den tid, detta system varit rådande i Amerika, detta land kunnat till största delen afbetala sin enorma statsskuld. Men här anse vi det icke för någon synnerligt angelägen sak. Beträffande Tyskland har man genom utdrag från en hel del handelskamrar sökt visa, att ställningen der är högst betänkelig. Jag beklagar att man icke haft några bättre auktoriteter att tillgå och att icke till allmänhetens kännedom kommit bland annat de rapporter, som antagligen afgifvits af vår minister i Berlin, ty jag föreställer mig åtminstone, att han i en sak af sådan vigt meddelar sig med sin regering. I en rapport från de förenade rikenas konsul i Lübeck heter det, att man ännu icke kan afgöra, huru tullskyddssystemet verkat i Tyskland, men handelskamrarne äro fullt på det klara med att det går på tok, och det undrar jag sannerligen icke öfver, ty hvaraf bestå dessa handelskamrar? Jo, till största delen af köpmän och industriidkare. Herr Svartling visade i fjor huru mycket den tyska importen aftagit, under det att exporten deremot tilltagit. Det är klart, att den massa köpmän, som förut sysselsatte sig med importhandeln men helt hastigt funno denna sin verksamhet afskuren, skulle känna sig ytterst litet belättna med förändringen, och lika tydligt är, att deras organ inom pressen i korus skulle ropa ve öfver det nya systemet. Ty det är icke någon lätt sak att kasta om verksamhet, att från importör blifva exportör. Hvilka relativt obetydliga insigter fordras det icke för en importör! Han har endast att taga reda på ställningen i sitt eget land och köper hvad han anser sig der kunna afsätta. Gäller det deremot att söka införa en inhemsk vara på den utländska marknaden, då kräfvess långt större erfarenhet och arbete för att icke tala om större kapital. Det är af dessa skäl, som jag icke förundrar mig öfver handelskamrarnes yttranden rörande skyddstullarnes verkningar i Tyskland. Jag har redan en gång förut tillåtit mig säga, att handeln skall vara produktionens tjenare men icke dess herre, och den eger icke rättighet att bestämma produktionsvilkoren efter som det faller sig för den beqvämast. Jag tror också, att ställningen skulle visa sig helt annorlunda, om man såge frågan från en större synpunkt och icke endast från köpmännens. Såsom skäl härför vill jag bland annat åberopa ett uttalande i den norska venstertidningen Verdens Gang. Den framhåller i ett af sina nummer, hurusom det äfven i Norge börjar blifva nödvändigt att lägga tull på jordbruksalster för att skydda sitt eget jordbruk. Jag vågar icke läsa upp hela artikeln, ty den är kanske alltför lång, men skall åtminstone anföra hvad författaren säger om de tyska förhållandena. »Vi minnas alla» — säger han — »det förfärliga skrik som uppstod, då Bismarck 1877—1878 fick tyskarne att slå in på tullskydd för sitt jordbruk och

sin industri. Det skulle blifva Tysklands ruin. Jag var i Tyskland vid den tiden, och det var en sorglig tid. Allt låg nere. Frihandeln och sviudeln hade burit sina frukter. Död och slapphet öfverallt. Tungt hvilade militarismens bördor på ett utarmadt folk. Engelska, franska och amerikanska produkter öfverfylde marknaden, och Tysklands egne arbetare ledo svält. Tyskland tordes icke ens visa sig på verdensutställningen i Paris. Då tog den starke Bismarck, som sagdt, fatt på saken. Och professorer, seminarister och judar svuro på att nu var det slut med Tyskland. Jag reste till Tyskland. Och hvart jag kom, så rynkade de på näsan: med Tyskland vore det förbi.» Litet längre ned i samma artikel heter det vidare: »Då jag nyligen åter var i Tyskland, hade jag ett lefvande intryck af att arbetarnes ställning var ganska betydligt förbättrad, och både i München och Berlin hade hela nya stadsdelar vuxit upp. Välståndet har stigit alltjemt.»

Så säger en norsk radikal tidning. Jag skulle till detta yttrande kunna lägga åtskilligt, som jag hört af så väl svenskar som tyskar, hvilka enstämmigt förklara, att situationen i Tyskland är jemförelsevis — jag begagnar med flit ordet *jemförelsevis* — god. Ty jag åtminstone har den åsigten, att jordvärdet i Tyskland likasom här i Sverige är alldeles för högt och måste sättas ned, och jag tror, att vårt lika som deras sträfvande bör gå derpå ut att göra öfvergången härtill så mild eller litet förlustbringande som möjligt. Hvad industrien åter beträffar, veta herrarne, att densamma gått så framåt i Tyskland, att den täffar med den engelska icke blott på Englands gamla afsättningsorter, utan den har även trängt sig in i sjelfva England, och engelsmännen sjelfva börja nu att ropa på skydd för den engelska industrien mot den tyska. Jag vill taga ett annat bevis, den tyska penningemarknaden, hvilket steg framåt har den icke tagit. Huru har icke Berlin gjort sig till en af penningemarknadens hufvudplatser på bekostnad af London och Paris. Talar detta, frågar jag eder mine herrar, för att det tyska systemet är så afvita? Jag kan icke finna det. Jag vågar nu icke återropa auktoriteter härför, icke ens furst Bismarck, som ifrigt håller på det system han infört, ty jag vet nog, att I, mine herrar, eller åtminstone flertalet af eder anser eder förstå den saken bättre än han, samt rycka på axlarne och medlidsamt säga: ja Bismarck, den token.

Men, säger man vidare, de svårigheter, vi nu äro utsatta för, äro af öfvergående natur, och allt skall blifva godt igen, blott vi hafva tålmod och hålla oss stilla ännu någon tid. Men, mine herrar, ett sådant öfverflöd på spannmål, som vi nu haft en tid bortåt, kan bero endast af tvenne orsaker, ökad produktion eller minskad konsumtion. Alla anse, åtminstone har jag icke hört något annat påstående framställas, att en minskad konsumtion icke förefinnes. Tillgången på spannmål måste alltså härröra från en ökad produktion. Nå, hvarifrån kommer då denna ökade produktion? Jo, derom äro alla ense, att den härrör från den massa jungfruliga jord, som nästan dagligen bringas i kultur, och vi kunna väl vara ense om, att ännu är icke all jord upptagen, som väl lämpar sig för odling. Äfven anser man allmänt, att kommunikationsmedlen icke nått sin högsta utveckling,

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

och det är således antagligt, att öfverproduktionen kommer att fort-
fara och fortfara i än högre grad än hittills. Vi äro ännu blott i
början af de fallande prisen. Herrarne minnas helt säkert ännu mycket
väl, hvilken revolution öppnandet af Suez-kanalen åstadkom, hvar-
igenom Indiens produkter funno en lättad afsättning i Europa. I
kunnan vara visse om, mine herrar, att omstörtningen icke blir mindre,
när Panama-kanalen om några år öppnas, och de amerikanska vestra
staternas produkter för en än billigare frakt kunna bringas på den
europeiska marknaden.

Jag skall nu öfvergå till nästa punkt, den, vid hvilken man fäster
sig mest, nemligen arbetarefrågan, och ber att dervid något få tala
om arbetareagitationen. Det är icke alls underligt, om man på dessa
arbetaremöten får höra eustämmiga uttalanden mot lifsmedels-, mot
sådestullar, ty detta beror endast på huru man uppställer den fråga,
som bestämmer svaret. När man frågar arbetaren: viljen I hafva
edert bröd fördyradt? kan man då på denna fråga vänta annat svar
än *nej*? Om man derjemte hölle fram för honom, att med detta låga
pris följer äfven minskad arbetsförtjenst, blefve svaret helt säkert annor-
lunda. Ett faktum är, att på de arbetarecentra, der man upplyst ar-
betarne om hela sanningen, har svaret blifvit ett annat. Jag tänker
mig, om jag går till en sockerbruksarbetare och frågar honom: skulle
du icke vilja, att priset på sockret blefve billigare? — det förhöjes
nu med en tull af 14 öre per skålp. — Jo visst vill jag det, svarar
han till en början, men om jag då tillika upplyser honom om, att då
blifver sockertillverkningen i Sverige omöjlig, fabrikena därför komma
att stängas och sockerarbetarne att afskedas, då skall han helt visst
svara: ja, då betalar jag hellre ett högre pris för sockret. Eller om
jag frågar en klädesarbetare, vill du hafva din klädnad tre kronor
billigare, så skall äfven han först svara ja, men då jag upplyser honom
om, att i så fall klädesfabrikena inom landet komma att stängas och
arbetarne att afskedas, så kommer nog svaret att utfalla helt annor-
lunda, och anledningen härtill är mycket enkel.

Om hit i landet införes t. ex. en last mjöl, så har fartyget och
dess besättning jemte de, som skola lägga upp lasten i köpmannens
magasin, förtjenst på denna import. Men dessa äro ju ett fåtal. Men
tänker jag mig, att den importerade varan i stället producerats här
inom landet, så framgår lätt hvilken massa personer, som då skulle
haft arbetsförtjenst utöfver dem, som förmedla transporten till köp-
mannen, genom hvilken i allt fall distributionen sker. Och om jag
tänker mig arbetarens förtjenst för en last jern, som hit i riket in-
föres, så hvad utgör väl den vid införseln af en sådan last, i jem-
förelse med det arbete, som måste nedläggas och den arbetsförtjenst,
som skulle vinnas på sjelfva malmens upptagande och jernets fram-
ställande inom landet? Om arbetaren finge dessa fakta klara för sig,
så synes det mig såsom om arbetarens svar skulle varda ett helt annat
än det han nu gifver. Hvar och en vet att arbetarens första fråga,
när han nu skiljes från det arbete han haft, är den: hvad skall jag
nu taga mig till? Och på denna fråga finnes nu intet svar. Om det
icke finnes tillräcklig tillång på arbetare inom landet, skulle vi hafva

anledning att importera, d. v. s. för våra behof använda alstren af den utländska arbetarens arbete, men så länge våra egna arbetare gå utan arbete, så är det i min tanke mer än ett fel att anlita utländska produkter, ty i huru hög grad ingår icke i betalningen af den utländska varan äfven arbetslönen? Och denna arbetslön blir i och med importen fräntagen våra egna arbetare.

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Det sätt, hvarpå agitationen i denna fråga delvis af frihandelsvännerna bedrifvits, kallar jag derfore för ensidigt, och jag går icke ifrån denna uppfattning. Jag syftar härmed särskildt på den s. k. föreningen mot lifsmedelstullar och på det förvånande förhållande, att två af Konungens högsta förtroendeembetsmän förklarar, att äfven om Riksdagen skulle besluta införande af skyddstullar, så skulle dessa med all kraft söka utöfva tryck i ändamål att detta beslut snart måtte blifva upphäfdt. Och vid det sammanträde, der man nyligen gjort propaganda för dylika åsichter, huru har väl dervid tillgått? Jag menar den sammankomst, som för några dagar sedan afhölls i musikaliska akademimens samlingsrum, och hvilken sammankomst hedrades med statsministerns närvaro. Der tilläts skraddaren Palm att uppträda. Hvad hade väl han der att göra? Visste väl icke hvar och en hvad han hade att säga? Kunde väl hans närvaro vara till någon nytta? Eller ligger det väl någon sanning i det ryktet, att det skulle förefinnas ett förbund emellan de högsta byråkratiska kretsarne och radikalismen? — är det så, då är detta förbund till sin natur af mer än löslig art, ett förbund, som, knutet i dag, brytes i morgon. Och jag tror att på dem, som ingått ett dylikt förbund, kan tillämpas det kända uttrycket, säg mig, med hvem du umgås, och jag skall säga dig hurudan du är!

Men är då arbetaren verkligen sakkunnig nog att yttra sig i den fråga, som här föreligger, en fråga, som jag för min del anser vara en af de viktigaste och största, som kunna föreläggas en riksförsamling att afgöra? Kunna dessa arbetare bedöma och afgöra *denna* fråga, ja, då kunna de också bedöma och afgöra alla andra frågor och då bören I alla, som hysen en sådan uppfattning, arbeta för att bereda honom politisk rösträtt. Men är arbetaren återigen icke mogen härför, så gör man orätt uti att genom att inblanda honom i frågan väcka hos honom förhoppningar, som man icke vill eller har makt att uppfylla. Om jag således icke kan fästa synnerligt afseende vid dessa massor af petitionslistor, under-tecknade af tusentals namn, så är orsaken dertill den, att jag hellre *väger* rösterna än jag *räknar* dem. Och det är också derför jag måste för min del fästa ett väsentligt större värde vid de uttalanden, som utgått från kommunalstämmorna, der de politiskt röstberättigade hafva säte och stämma. Och ännu mera afseende vill jag fästa vid uttalandena från landstingen, hvilka, på sätt jag redan vid ett föregående tillfälle påpekat, hafva den närmaste kändedomen om förhållandena på landsbygden, och från hvilka många uttalanden såväl direkta som jemväl indirekta genom de förliden höst afhållna valen till Första Kammaren föreligga.

Fördyren icke brödet för arbetaren, heter det öfverallt i tonarter än bevekande och än hotande! Jag tror dock för min del icke att

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

det är så mycket brödets fördyrande som är orsaken till arbetarens missnöje, utan att helt andra faktorer inverka derpå. Hvad som väcker oro är icke så mycket brödets fördyrande som det förhållande, att arbetaren äfven med friska armar och god vilja icke kan få arbete äfven när han vill. Detta väcker missnöje, det allenast! Hvad nu beträffar lifsmedlens fördyrande genom tullsats, så läste jag nyligen en uppsats, som jag tror författad af herr Beckman, deri framhölls att en tull äfven af 100 kronor per tunna hafre icke skulle höja priset. Jag tror så också, och detta beror derpå, att hafre till så öfvervägande del produceras i Sverige i förhållande till det lilla som importerar. Deremot på råg, hvaraf ungefär $\frac{3}{4}$ af behofvet produceras i landet och $\frac{1}{4}$ importerar, der tror man att tullen skulle höja rågpriset med hela sitt belopp och ej endast på det importerade utan äfven på det här producerade.

För min del tror jag detta icke på något sätt skulle blifva fallet, men meningarne äro också härom inom motsidan mycket delade, ty, läser jag Stockholms Dagblad, så finner jag, att man der säger "akten eder för tull, ty den fördyrar spanmålen med hela sitt belopp" och läser jag Dagens Nyheter, så säger denna tidning till jordbrukaren "bryn eder icke om tullen, ty den inverkar icke på sädespriset." Jag tror härom, att man icke behöfver hålla sig till gissningarnes område, utan att man kan hålla sig till hvad som faktiskt passerat, och jag tror, att ett sådant förfaringssätt lemnar en ganska god ledning för omdömet. Jag har här i min hand en uppgift på priset å råg i Libau levererad i Stockholm, sådant det stälde sig år 1885, då, såsom jag vågar säga, tullfrågan började få akut karakter. Nämnda år, 1885, gälde rågen under månaderna januari—mars 95 à 94, följande år, 1886 samma tid, 80 à 79 och innevarande år 75 till 73 öre, allt per löspund. Herrarne skola kanske anmärka, att mars månad i år ännu icke kommit, men hvar och en, som har affärer, vet, att uppgörelse redan nu skett om marsleverans. Deraf visas, att prisen alltjeint äro i nedgående. Men har arbetarens ställning förbättrats med prisens fallande? Kan detta bevisas, så skall jag tro på frihandeln, men så länge detta icke visas, få herrarne förlåta mig, att jag icke tror derpå. För öfrigt ber jag herrarne komma i håg, att det finnes folk äfven utanför staden, hvilkas röster hafva svårt att göra sig hörda, och jag tror icke, att man, liksom man i Frankrike säger att Paris är Frankrike, här kan säga, att de stora städerna eller Stockholm är Sverige. För öfrigt synes mig icke vara mycket bevänt med den frihet, som här är gängse, ty det är ett faktum att, om en arbetare från landsorten söker sin utkomst i Stockholm, så möter han de största obehag. Herrarne hafva måhända någon gång läst huruledes Stockholms arbetare hotat med att göra strejk, om arbetare från landsorten vunno anställning, och öfverståthållarembetet har till och med utfärdat uppmaning till arbetare i landsorten att icke begifva sig hit, emedan tillgång på arbete här vore knapp. Skola vi hafva frihet, så tror jag, att den frihet är den bästa, som medgifver lika rätt åt alla.

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på en sak, som runnit mig i sinnet och som, efter hvad jag kan minnas, icke hittills blifvit

berörd, nemligen jemförelsen mellan tullfrågan och bevillningsförordningen. I den sistnämnda har på senare tiden den principen blifvit allt mera tillämpad, att inkomst af rörelse och arbete skall beskattas, der rörelsen och arbetet drifves, och derest en person drifver rörelse på flera ställen, har man såvidt möjligt varit sökt portionera ut hans beskattning, så att han på de särskilda orterna skulle blifva beskattad, på det han måtte bidraga till de olika beskattningsorternas utgifter. Om jag håller mig till stockholmstrakten, der jag känner till förhållandena, så bo invid staden en hel del personer, framför allt slagtare, som på landet drifva sin rörelse men i Stockholm afsätta sina produkter. Nu kunde man väl tro, att stockholmarna skulle säga till dessa "varen välkomna och hafven tack för att I säljen edra varor billigare än våra slagtare" men nej, detta göra de alldeles icke. Landtborna få icke sälja utan att blifva beskattade, och af min erfarenhet från beskattningsnämnder vet jag hvilka tvister kunna förekomma emellan Stockholms stad och Stockholms län om hvarest och huru dessa skola beskattas; och de få skatta på båda hållen, såväl der de drifva sin rörelse som här, der de sälja sina varor. Är det nu icke samma förhållande mellan Stockholms stad och Stockholms län som mellan Sverige och utlandet? Men om man anser att det bör inom landet beskattas för förmånen att här afsätta sina produkter, då rafsar man bort det. Är icke det att sila mygg och svälja kameler?

Jag ber att slutligen få öfvergå till den ekonomiska sidan af saken, och jag kan då vara kortare, ty derom äro alla, både frihandlare och protektionister, styrande såväl som styrda, öfverens, att ställningen är betänkelig. Jag ber att ur en nyligen utgifven bok, som blifvit till herrarne utdelad och som innerhåller en del statistiska siffror i sammandrag, få meddela att år 1885 ökade svenska staten sin skuld med 16,8 millioner och hypoteksbanken med 13,7 millioner. Samma år ökades de intecknade skulderna med 72,9 millioner, städernas skulder med 12 millioner, landstingen med 775,000 och landtkommunernas med 273,000 kronor. Jag menar att detta är en ganska god gradmätare på vår in- och utförsel.

En bankofullmäktig har i ett föredrag i nationalekonomiska föreningen yttrat, att man kunde beräkna våra till utlandet gående annuiteter till 30 millioner kronor, men han tillade, att summan nog vore för låg; jag har hört en annan säga, att denna summa tryggt kunde räknas till 36 millioner, och jag har hört icke en utan flere förklara att de skulle stanna i förlägenhet för tillhandahållande af guldvaluta, om de ej hade att indraga utländska lån.

Huru skall det gå, om man på det sättet ökar skulden med belopp, hvarå annuiteterna kunna beräknas skola uppgå till inemot 2 millioner kronor om året? En gräns måste sättas därför, ty hvarifrån taga penningar till detta? Och dermed har jag äfven besvarat den anmärkningen, som herr Beckman gjorde mot sista meningen i betänkandet. Herrarne hafva sett af en betänkandet åtföljande bilaga, att under år 1885 infördes jordbruksalster till ett värde af 2,5 millioner kronor mera än utförseln; flera år förut har skillnaden mellan in- och

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Ängående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

utförseln af dessa alster varit ungefär noll. Af en annan utaf våra viktiga industrier, som i kommerskollegii berättelser sammanföras under grupperna mineralier och metaller, infördes under 1885 för 52 millioner kronor och utfördes för 44 millioner. Der var således ett deficit af 8 millioner. Den enda artikel, hvarifrån något större belopp är att påräkna, äro skogarne, som lemna ungefär 100 millioner.

Men jag frågar herr Beckman: huru skall det gå om vi endast blifva hänvisade till skogarne? Hvar och en, som något sysselsatt sig med skogshandtering, vet hurusom våra skogar mer och mer aftagit och hurusom exempelvis numera erfordras 35 stockar för en standard virke, då dertill förr blott åtgingo 25.

Sävidt jag kan förstå, så utgöres underlaget för den politiska sjelfständigheten af sjelfständighet i ekonomiskt hänseende. Kunnna vi icke behålla den ekonomiska sjelfständigheten, så blir det oss säkrligen ganska svårt att behålla den politiska. Erfarenheten har gifvit vid handen huru det gått med dessa ruinerade länder, såsom t. ex. Egypten, nemligen att fordringsegarne fått skicka dit sina ombud för att taga affärerna om hand. Och ni skall icke tro att vi kunna göra om 1830 års realisation och med ett penndrag stryka bort skulden till utlandet. England och Tyskland skulle i sådant fall nog säga: kunnen I icke sköta Eder sjelfva, så skola vi hjelpa Eder. Och när det kommit så långt, tror jag det är slut med gamla Sverige. På dessa skäl och då jag är i den öfvertygelse att jag gör hvad som enligt min uppfattning är för fäderneslandet nyttigast, yrkar jag bifall till bevillningsutskottets hemställan.

I anseende till den framskridna tiden och då flere ledamöter ytterligare begärt ordet, uppsköts den vidare öfverläggningen till klockan 7 e. m., då detta sammanträde, enligt derom utfärdadt anslag, komme att fortsättas.

§ 7.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes klockan 3¼ e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.